

2012 | Г О Д И Ш Њ А К

Природњачки музеј у Београду

2012 | Г О Д И Ш Њ А К

П р и р о д њ а ч к и м у з е ј у Б е о г р а д у

Природњачки музеј, Београд

Годишњак, 2012.

Главни и одговорни уредник
Славко Спасић

Редакциони одбор:

Деса Ђорђевић-Милутиновић, уредник рубрике Музеј у музеју и Шарена страна
Александра Маран, уредник рубрике Музеј у природи и Музеј на папиру
Дубравка Мићковић, уредник рубрике Музеј на изложби
Марјан Никетић, уредник рубрике Музеј у музеју
Александра Савић, уредник рубрике Музеј у јавности

Сарадници:

Ана Пауновић, Борис Иванчевић, Драгана Вучићевић, Зоран Марковић, Љиљана Протић,
Марко Несторовић, Марко Раковић, Мила Карас, Милан Пауновић, Милица Денић, Милош
Миливојевић, Мирослав Јовановић, Олга Васић, Сања Алабурић, Свјетлана Давидовић,
Соња Срејић, Татјана Милић Бабић.

Лектура и коректура:
Јелена Лутров

Дизајн:
Бора Милићевић

Прелом и припрема за штампу:
Предраг Илић

Обрада фотографија:
Предраг Илић

Фотографија на насловној страни:
Посета основаца изложби Природњачког музеја
(на слици кустос педагог Миодраг Јовановић).

Штампа
Службени гласник

Тираж
150 примерака

Београд, 2013.

Штампање финансирало Министарство културе,
информисања и информационог друштва Републике Србије

Предговор	5
Музеј у музеју	7
Одлазак у пензију, Звонимир Поповић	12
Новости из збирки	13
Петролошка збирка	13
Збирка ситних терцијарних сисара	14
Студијска збирка водоземаца и гмизаваца	16
Течна збирка риба	17
Из архива природњачког музеја	19
Љубинка Тричковић	19
Музеј у природи	23
Пројекат у развоју “Разноврсност коровске флоре Голубинаца”	25
Палеонтолошка истраживања фосилних сисара	26
Студијско путовање у Лондон (Велика Британија), мај 2012. године	33
Теренска истраживања у западној Анадолији, Турска	47
34. Међународни геолошки конгрес 5-12. август 2012, Бризбејн, Аустралија	54
Музеј на изложби	69
Изложбе у Галерији Природњачког музеја	71
Животињско царство – кичмењаци	71
6 ногу	71
Музејска илустрација	73
Изложбе изван галеријског простора Природњачког музеја	75
Небески ловци	75
Алергене врсте биљака у нашој околини	78
Дрво или живот сам	79
Сведоци прошлости	88
Фосили из Горње Пребрезе	90
Алергене биљке	92
Мозаик Природе	94
Сведоци прошлости	95
Свет риба	96
Додирнимо природу	97
Српско језеро	98
Скелети уживо	99
ECOFAIR	100
Из ризнице библиотеке Природњачког музеја	101
Суживот са великим зверима	102
Музеј као слика света	103

Музеј на папиру.	.107
Стручна и научна звања	109
Стручни и научни скупови	112
Публиковани радови	115
Издања Природњачког музеја.	118
Bulletin of the Natural History Museum in Belgrade, Vol. 5, 2012	118
Годишњак Природњачког музеја 2011	119
6 ногу	120
Музеји у јавности, јавност у музејима – музејски ПР: савремени приступи	120
Дрво или живот сам	122
Музеј у јавности	.127
Манифестације	129
Девета Ноћ музеја	129
Дани европске баштине 2012. - Музеј као слика света	130
16. европска ноћ слепих мишева у Природњачком музеју у Београду и у Музеју Крајине у Неготину	132
Природњачки музеј на Мамут фесту у Кикинди	133
Промоција књиге „Музеји у јавности, јавност у музејима“	135
Природњачки музеј на Сајму књига	136
ЕСО Fair 2012.	137
У гостима	138
Природњачки музеј гост Београдске еко-школе у Младеновцу	138
Музеј - гост манифестације Октобарског звонца у Лазаревцу	139
Обележен Дан особа са инвалидитетом у Општини Звездара	140
Радионице	141
Радионица „Упознај Природњачки музеј“	141
Радионица „Терен Карађорђевог парка“	142
Радионица „Оријентиринг“	143
Квиз „Мозгалица“	145
Радионица „Цртајмо инсекте“	145
Радионица „Човек и природа“ на немачком језику	146
Радионица „И причам ти причу“	147
Пролећна радионица шпанског језика „Инсекти освајачи“	147
Ексклузивно	148
Прва дама Србије, госпођа Драгица Николић, у посети Природњачком музеју	148
Музеј у медијима	150
Штампани медији	151
Телевизијски и радио прилози	151
Музеј у новинама	155
Шарена страна	.157
Слава Свети Никола и Дан Природњачког музеја	159
Нова година	160
„Наши природњаци“	161
Мисли својом главом	162

Анализирајући основне музејске функције схватамо да је интерпретација велики изазов за музеје. Није увек лако музејима да осмисле и прикажу поставке које су значајне и подстицајне за све посетиоце. Заиста, природњачки музеји су суочени са посебно тешким задатком. Они треба да реконструишу сложене природне процесе користећи прикупљени материјал који је често само индиректан и делимичан доказ за процесе које треба објаснити.

Конечно, ту је изазов покушаја да се изведе вредност из прошлости и онда представи на начин да можемо, надамо се, боље разумети садашњост - или бар да је ценимо и планирамо будућност која улива већу одговорност за наше природне и културне светове.

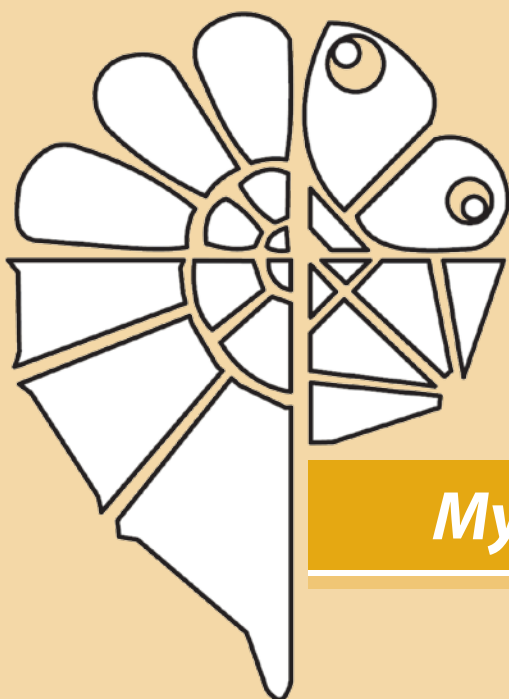
У току 2012. године Природњачки музеј је своју едукативно-културну мисију усмерио ка различитим циљним групама, срединама и институцијама презентујући свој рад, али истовремено и афирмишући научну делатност коришћењем и обрадом референтних збирки и истражујући на терену. Реализовано је укупно 18 изложби Природњачког музеја које је припремило 24 аутора. Посетило их је преко 280.000 посетилаца.

Резултати су још значајнији имајући у виду да се Природњачки музеј од свог оснивања налази у привременом смештају. Стога је веома важно нагласити да је почетком новембра 2012. покренута иницијатива за решавање смештаја Природњачког музеја.

Након добијања званичне подршке од Министарства културе и информисања Републике Србије, званичне дописе подршке музеј је добио и од Министарства природних ресурса, рударства и просторног планирања, Института за биолошка истраживања „Синиша Станковић“, Националног комитета ICOM-а Србије, Српског геолошког друштва и др.

Веома је важно да Природњачки музеј као **установа културе од националног значаја** коначно добије простор какав заслужује, како би се испуниле речи записане још давне 1895. године у *Покличу* тадашње српске културне елите о неопходности подизања музеја који треба да буде *огледало српске земље*.

Славко Спасић,
директор Природњачког музеја

Музеј у музеју

Запослени у Природњачком музеју	
MSc Славко Спасић	Директор Природњачког музеја, кустос
БИОЛОШКО ОДЕЉЕЊЕ	
Мр Олга Васић,	Начелник Биолошког одељења, Музејски саветник, ботаничар
Др Марјан Никетић,	Музејски саветник, ботаничар
Мр Борис Иванчевић,	Музејски саветник, миколог
Мр Милан Пауновић	Музејски саветник, мамалог
Др Марко Несторовић	Виши кустос, херболог
Мр Далиборка Станковић	Виши кустос, орнитолог
Милош Јовић	Виши кустос, ентомолог
Др Ана Пауновић	Кустос, херпетолог
Дубравка Мићковић	Кустос, ихтиолог
Марко Раковић	Кустос, орнитолог
Спец. Мирослав Јовановић	Виши конзерватор, ботаничар
Александар Стојановић	Конзерватор, ентомолог
Предраг Илић	Препаратор, техничар графичке припреме
Бора Милићевић	Препаратор, ликовни техничар
Звонимир Поповић	Препаратор таксидермиста
Марија Вучетић	Кустос приправник, малаколог
ГЕОЛОШКО ОДЕЉЕЊЕ	
Мр Биљана Митровић	Начелник Геолошког одељења, виши кустос, палеозоолог
Др Зоран Марковић	Музејски саветник, палеозоолог
Мр Гордана Јовановић	Музејски саветник, палеозоолог
Др Деса Ћорђевић-Милутиновић	Виши кустос, палеоботаничар
Др Александра Маран	Виши кустос, палеозоолог
Сања Алабурић	Виши кустос, палеозоолог
Драгана Ђурић	Виши кустос, палеозоолог
Татјана Милић-Бабић	Виши кустос, петролог
Зоран Вујчић	Конзерватор, за геолошке збирке
Милош Миливојевић	Виши препаратор за геолошке збирке
Александар Луковић	Кустос приправник, минералог

Запослени у Природњачком музеју	
ПЕДАГОШКО ПРОПАГАНДНА СЛУЖБА	
Мр Мила Карас	Начелник Педагошко-пропагандне службе, музејски саветник
Спец. Александра Савић	Виши кустос, сарадник за комуникације
Миодраг Јовановић	Виши кустос, едукатор, биолог
Драгана Вучићевић	Кустос, едукатор, геолог
Соња Срејић	Кустос едукатор
БИБЛИОТЕКА	
Мр Марина Мучалица	Руководилац Библиотеке, библиотекар саветник
ГАЛЕРИЈА	
Драгица Стојић	Организатор координатор посета
Љиљана Драговић Лазаревић	Билетар продавац
ОПШТЕ СЛУЖБЕ	
Свјетлана Давидовић	Секретар музеја
Душица Ивић	Начелник одељења финансија
Ана Ковачевић	Административно технички секретар
Милена Радочај	Организатор материјално-финансијских и општих послова
Милица Денић	Књиговођа
Марија Урошевић	Чистачица
Тања Мирић	Чистачица

Током 2012. године бољем раду Природњачког музеја допринели су и: Тања Ћирић (библиотека), Јелена Јовановић (збирка сисара), Ранко Пејовић (мезозојска и палеозојска збирка инвертебрата), Јелена Јаковљев (ентомолошка збирка), Ирина Перишић Бошњак (израда модела за изложбу 6 ногу), Марица Ивић (Галерија). За безбедност Музеја побринуо се Добергард: Градимир Стојановић, Радомир Рабреновић, Радивоје Раша Радосавкић, Милија Бубоња и Славко Машић.

ГЕОЛОШКЕ ЗБИРКЕ

РЕД.БР.	НАЗИВ ЗБИРКЕ
1.	Петролошка збирка
2.	Збирка метеорита
3.	Минералозна збирка
4.	Збирка палеозојских Invertebrata
5.	Збирка мезозојских Invertebrata
6.	Збирка кенозојских Invertebrata
7.	Збирка квартарних птица
8.	Збирка квартарних гмизаваца и водоземаца
9.	Збирка квартарних риба
10.	Збирка терцијарних птица
11.	Збирка терцијарних гмизаваца и водоземаца
12.	Збирка терцијарних риба
13.	Збирка крупних терцијарних сисара
14.	Збирка ситних терцијарних сисара
15.	Збирка крупних квартарних сисара
16.	Збирка ситних квартарних сисара
17.	Палеонтолошка збирка Петра Стевановића
18.	Палеонтолошка збирка Надежде Крстић
19.	Збирка фосилних мекушаца Косова и Метохије Велимира Милошевића
20.	Општа палеоботаничка збирка

БИОЛОШКЕ ЗБИРКЕ

РЕД.БР.	НАЗИВ ЗБИРКЕ
21.	Генерални хербаријум Балканског полуострва
22.	Дендролошка збирка Александра Сигунова
23.	Компаративни хербаријум за палеоботанику
24.	Колекција споменика природе Београда
25.	Збирка корова
26.	Збирка воћа
27.	Општа збирка маховина

28.	Миколошка збирка
29.	Збирка Mухомycota
30.	Општа збирка лишајева
31.	Општа збирка Invertebrata
32.	Општа збирка Mollusca
33.	Збирка рецентних пужева Петра Павловића
34.	Поклон збирка Hydrobioidea Павла Радомана
35.	Историјска збирка Gastropoda: Lamel-libranchiata
36.	Збирка шкољки Анте Тадића
37.	Збирка Arachnida: Scorpiones
38.	Општа збирка паука
39.	Општа збирка косаца
40.	Збирка Endohelmintha риба Обедске баре
41.	Збирка Crustacea
42.	Збирка Isopoda
43.	Збирка Diplopoda
44.	Збирка Chilopoda
45.	Општа збирка инсеката
46.	Колекција инсеката Петра Новака
47.	Колекција инсеката Института за заштиту биља
48.	Историјска збирка Odonata
49.	Збирка Odonata Живка Адамовића
50.	Општа збирка Odonata
51.	Општа збирка Orthoptera
52.	Колекција Orthoptera Б. Лазаревића
53.	Збирка Homoptera
54.	Збирка Homoptera: Auchenorrhyncha Љубодрага Јанковића
55.	Иницијална збирка Heteroptera
56.	Збирка Heteroptera Николе Кормилева
57.	Студијска збирка Heteroptera
58.	Збирка Heteroptera на гајеним биљкама
59.	Збирка Thysanoptera гајених биљака

60.	Студијска збирка Thysanoptera	90.	Општа збирка Hymenoptera
61.	Поклон збирка Thysanoptera Габора Јенсера	91.	Општа збирка Chalcidoidea
62.	Збирка Thysanoptera Рихарда цур Штрасена	92.	Збирка Hymenoptera: Apidae Симеона Грозданића
63.	Збирка Neuroptera	93.	Збирка Hymenoptera: Apidae Живомира Васића
64.	Збирка Coleoptera Недељка Кошанина	94.	Збирка Hymenoptera: Apoidea Зорана Мучалице
65.	Општа збирка Coleoptera	95.	Herbarium cecidologicum Душке Симове
66.	Збирка Coleoptera: Cicindelidae	96.	Остеолошка збирка риба
67.	Збирка Coleoptera: Cerambycidae	97.	Историјска збирка риба
68.	Збирка Coleoptera: Scarabeidae	98.	Студијска збирка риба
69.	Збирка Coleoptera Љубодрага Јанковића	99.	Збирка експоната риба
70.	Збирка Coleoptera околине Скопља С. Војиновића	100.	Збирка риба Младена Карамана
71.	Колекција Coleoptera Стјепана Свирчева	101.	Студијска збирка водоземаца
72.	Колекција Coleoptera Јована Станчића	102.	Збирка експоната водоземаца
73.	Колекција Coleoptera Гвиде Нонвејеа	103.	Студијска збирка гмизаваца
74.	Колекција Lepidoptera Милоша Рогуље	104.	Збирка експоната гмизаваца
75.	Колекција Rhopalocera Дурмитора Предрага Јакшића	105.	Општа остеолошка збирка гмизаваца
76.	Општа збирка Rhopalocera	106.	Остеолошка збирка водоземаца
77.	Општа збирка Heterocera	107.	Остеолошка збирка змија Милутина Радовановића
78.	Збирка лептира Арчибалда Рајса	108.	Збирка скелета птица
79.	Збирка лептира Бошка Саламона	109.	Студијска збирка птица
80.	Збирка лептира Иве Тошевског	110.	Историјска збирка птица
81.	Збирка лептира Индије Андраша Галца	111.	Збирка експоната птица
82.	Збирка афричких лептира	112.	Збирка јаја и гнезда птица
83.	Збирка лептира Јужне Америке	113.	Студијска збирка сисара
84.	Збирка Diptera	114.	Историјска збирка сисара
85.	Збирка Diptera: Asilidae	115.	Збирка експоната сисара
86.	Збирка Syrphidae Слободана Глумца	116.	Збирка егзотичних сисара
87.	Збирка Syrphidae Смиљке Шимић и Анте Вујића	117.	Југословенска збирка трофеја
88.	Збирка Diptera: Tachinidae Пелагије Сисојевић	118.	Збирка страних ловачких трофеја
89.	Збирка Diptera: Nycteribia	119.	Збирка ловачког оружја и ловачког прибора

ОДЛАЗАК У ПЕНЗИЈУ

ЗВОНИМИР ПОПОВИЋ

ПРЕПАРАТОР ТАКСИДЕРМИСТА

Звонимир Поповић са експонатом (сокола Фалцо...)

Рођен је 14.08. 1949. у Власотинцу. Давне 1965, са непуних 16 година, почео је самоук да препарира птице. Током 1998. године се запослио као препаратор у Природњачком музеју где је искључиво радио препарирање птица, при чему је највише сарађивао са Марком Раковићем, кустосом орнитологом. Пензионисан је у августу 2012. године.

Експонати птица које је Звонимир препарирао били су изложени на преко 15 изложби Музеја. На изложби птица током 2001. године у Галерији природњачког музеја изложени су искључиво експонати које је Звонимир препарирао. За Природњачки музеј је препарирао преко 300 експоната, а такође је део експоната из своје приватне збирке поклонио Природњачком музеју.

Експонати птица које је препарирао Звонимир Поповић су препознатљиви у збирци Музеја, пре свега по природном изгледу и квалитету израде, тако да слободно могу рећи да је Звонимир један од најбољих препаратора птица на овим просторим и шире.

Музеј ће и у наредним годинама наставити сарадњу са Звонимиром зарад квалитетних експоната који красе збирке и изложбе Природњачког музеја.

Марко Раковић

У току 2012. године, преко хиљаду примерака Петролошке збирке „претрпело“ је различите степене научностручне обраде. Већи број примерака је са подручја Републике Србије, али присутни су и неки из удаљенијих земаља пупут Туниса и Италије.

Највећи број комада стена је прошао почетну ревизију збирке, код појединих примерака обављена је делимична конзервација у зависности од потребе, нови примерци и неки од ревидираних су етикетирани, а део примерака је детерминисан и инвентарисан (где је било могуће урадити одредбу само макроскопском анализом).

Неколицина примерака је позајмљена и представљена на актуелним изложбама („Додирнимо природу 2“ аутора: Гордане Јовановић, Драгане Ђурић и Миодрага Јовановића) и за потребе креативних дечјих радионица (под руководством кустоса едукатора Соње Срејић,) док су поједини комади стена коришћени за реализацију коауторске изложбе у појединим београдским школама („Мозаик природе“ аутори: Биљана Митровић, Татјана Милић Бабић, Александар Луковић, Сања Алабурић и Александар Стојановић).

Уз поменуте активности рађена је и популаризација петролошке збирке у медијима (интернет, часописи, радио-емисије) као и други послови који се могу везати за поменуту збирку.

Посебно бих изразила захвалност колеги Драгану Пешићу, дипл. инж. минералогije и његовој породици на петролошким примерцима (кол. бр. 2012/0013, 20+ примерака) које је господин Пешић прикупљао за живота и као донацију поклатио Петролошкој збирци Природњачког музеја.

Део донације Драгана Пешића, дипл. инж. минералогije, Петролошкој збирци Природњачког музеја (мермер, гранит и мермерни оникс).
Фото: Татјана Милић Бабић

Татјана Милић Бабић

Из седимента са локалитета Буштрање издвојено је преко 500 зуба ситних сисара чија се идентификација врши и у Природњачком музеју у Београду и на Универзитету у Утрехту (Холандија).

До сада су констатовани остаци четири представника фамилије *Muridae* - два из потфамилије *Melissiodontinae* и два из потфамилије *Pappocricetodontidae*. Куриозитет је откриће две врсте представника *Melissiodontinae* на једном локалитету, што до сада нигде није био случај. Међусобно се ове две врсте разликују по величини и морфологији зуба. Најранији познати описани представник ове потфамилије потиче из еоцен-олигоцена Турске.

Морфолошке карактеристике зуба представника потфамилије *Pappocricetodontidae* из Буштрања показују примитивније особине од сродника са еоцен-олигоценог локалитета Сунгулу (Доњи Кавказ, Турска). Бројнији су остаци који припадају роду *Pappocricetodon*, једном од два најранија у филогенији *Cricetidae*. Овај род је карактеристичан за средњи еоцен Азије (Кина, Монголија, источни Казахстан). Молари представника другог рода потфамилије *Pappocricetodontidae* из Буштрања знатно су крупнији, а морфолошки одговарају роду *Witenia* са границе еоцен-олигоцен.

Зоран Марковић и Милош Миливојевић

Несортирани фосилизовани зуби ситних сисара (Буштрање)

Witenia sp.1

Pappocricetodon sp.1

Pappocricetodon sp.2

Melissiodon sp.1

Melissiodon sp.2

Из Збирке ситних сисара кол. бр. 2009 и 2012.

СТУДИЈСКА ЗБИРКА ВОДОЗЕМАЦА И ГМИЗАВАЦА

◀ Део Студијске збирке водоземаца и гмизаваца (депо).

Даждевњаци,
инв. бр. 11. ▶

Током друге половине 2012. године, у сарадњи са Александром Луковићем, организовано је чишћење и кречење просторије у депоу где се складиште течне збирке. Том приликом уз помоћ препаратора Боре Милићевића и Предрага Илића, као и Јелене Јовановић, замењена је фиксациона течност у укупно 272 тегле. У ормане је смештен сав обрађен материјал из студијских збирки водоземаца и гмизаваца.

На основу урађеног материјала из студијских збирки, у електронску базу унето је 479 примерака гмизаваца, а у базу водоземаца 708 примерака водоземаца. Ревизија је уређена за све прегледане врсте водоземаца и гмизаваца. Етикетиран је споља и у самој посуди комплетан обрађен материјал.

Представницима змија су, уколико је то било могуће, узете морфометријске мере за потребу прављења католога за ове групе гмизаваца. Ревизија је уређена за већину прегледаних врста. Сав обрађен материјал је фотодокументован.

Двоглави поскок (*Vipera ammodytes*)

Код змија, као и код других кичмењака, повремено се јавља једна аномалија чија је последица рађање двоглаве змије. Такви примерци су нераздвојени сијамски близанци и они у природи најчешће угину док су млади. У Збирци гмизаваца Природњачког музеја у Београду чува се двоглави поскок, којег је нашао Добра Ружић давне 1882. године у околини Ужица. Настанак двоглавих змија истоветан је настанку сијамских близанаца код људи. Непосредно након оплођења долази до поделе оплођеног јајета на два једнака дела. Пошто се оплођено јаје подели митозом, новонастали ембриони су генетички потпуно

једнаки а самим тим и истог пола. Ако се оплођена јајна ћелија не подели потпуно већ неким делом ембриони остају спојени, онда настају такозвани сијамски близанци који су често симетрични као лик у огледалу. Ембрион почиње да се дели у прве две недеље од оплођења. Ипак, подела се из необјашњивих разлога зауставља пре него што близанци буду потпуно раздвојени.

Двоглави поскок
инв.бр. 309.

Статистички, 60 одсто ових близанаца не преживи порођај, док 35 одсто живорођених не преживи први дан. Како место на коме ембрион престаје да се раздваја може да се разликује од случаја до случаја, тако и змије могу да буду спојене главама, грудима или у доњем делу. Може се десити да свака глава има свој врат али да змије имају један стомак.

Ана Пауновић

ТЕЧНА ЗБИРКА РИБА

Течна збирка риба једна је од најстаријих збирки у Природњачком музеју. Један од оснивача ове збирке је и велики српски научник Михајло Петровић - Алас (Мика Алас), који је 1904. године из Солунског залива донео више врста морских риба које су представљале прве примерке течне ихтиолошке збирке. Од тада до данас многи признати ихтиолози обогатили су збирку вредним, ретким или необичним, али и типичним за одређено поднебље, примерцима риба, а о томе сведоче и подаци у инвентарској књизи течне збирке риба.

У оквиру плана сређивања збирки, средином 2012. започета је ревизија најстаријих примерака. Једна по једна тегла течне збирке је отворана, препарати риба стављани су у дестиловану воду да одлеже 24 сата, а дотадашњи фиксатив формалин је замењен новим алкохолним раствором. Сваки препарат је прегледан, детерминисан, проверени су инвентарски подаци о њему, уведен је актуелни латински назив врсте у инвентар (коришћена је ФАО база података), на тегле су залепљене нове етикете. До сада је сређено више од пола препарата течне збирке, њих 250.

Рад на сређивању збирке захтевао је доста стрпљења и умешности (Јелена Јовановић и Бора Милићевић у радионици).

Послови чишћења, сређивања и ревизије збирке углавном се раде од пролећа до јесени (Предраг Илић, Јелена Јовановић, Бора Милићевић и Дубравка Мићковић).

Највећи део посла ревизије и наливања збирке урађен је за време топлих дана, од пролећа до јесени 2012. Са хладнијим данима, средином децембра 2012. посао је прекинут због немогућности природног проветравања радионице у којој се збирка сређује.

Посао ће се на пролеће наставити и очекујемо у овој години и његов завршетак. Тада предстоји увођење свих примерака који су прошли ревизију у електронску базу података.

Изглед етикете течног препарата збирке риба.

Посао наливања течне збирке обавили су Бора Милићевић и Предраг Илић.

Фотографије:
Бора Милићевић.
Дубравка Мићковић

Препарати течне збирке риба inv.br.

Овај прилог је посвећен првом ентомолошком препаратору Природњачког музеја Љубинки – Буби Тричковић (1929–2001).

Рођена је у Прокупљу 1. априла 1929. године. Отац Никола био је обућар, мајка Милица домаћица. Љубинка је имала две сестре и брата. У Прокупљу је завршила осми разред у Државној реалној гимназији и виши течајни испит 1951. године. Вишу медицинску школу уписала је 1952. године. Похађала је годину дана и положила је општу биологију, физиологију, анатомију и физику.

На Филозофски факултет, група за етнологију, уписала се 1957. године и завршила је две године студија.

Септембра 1953. године почела је да ради хонорарно „за потребне техничке послове у Ентомолошком одељењу Зоолошког одељења Музеја на сређивању нагомиланог ентомолошког материјала“. У стални радни однос примљена је октобра исте године. До 1956. године била је приправник препаратор Природњачког музеја српске земље. Стручни испит је положила у фебруару 1956. године и стекла звање препаратор. У јуну 1982. године испунила је услове за степен стручног звања Виши музејски препаратор.

До седамдесетих година прошлог века Љубинка Тричковић је сарађивала са кустосима ентомолозима, Данком Трипковић-Чубриловић и др Живком Адамовићем. Заједно су одлазили на терен, мада је неретко и сама одлазила да за потребе Музеја сакупи одређене врсте инсеката. Највише примерака уловила је на Делиблатском песку, Обедској

Буба и Милоје Брајковић на терену

Буба, Милоје Брајковић
и Љиља Протић на терену

бари, Фрушкој гори, Јастрепцу, Златару, а последњих година свог рада у Музеју обилазила је терене у околини Београда.

Након одласка кустоса Данке Чубриловић у пензију и преласка др Адмовића у Институт за медицинска истраживања, Љубинка Тричковић је сама бринула о заштити ентомолошких збирки. То је трајало четири године (1972-1976). Од 1976. године у Ентомолошком одељењу ради млади кустос Љиљана Анђус, а од 1977. године и Љиљана (Кашић) Протић. Основе музеолошке заштите и конзервације инсеката обе Љиљане сазнавале су и училе од Љубинке Тричковић. Буба је била посвећена свом послу и веома обазрива у раду са примерцима. Љиља и ја памтимо многе анегдоте из времена нашег заједничког рада у Ентомолошкој збирци, посебно са терена.

Љубинка Тричковић радила је на многим пословима и ван Ентомолошке збирке. Радила је на конзервацији течних препарата бескичмењака и кичмењака, затим на прегледу, конзервацији и попису старих збирки рецентних мекушаца. У препараторској радионици радила је на изради балгова птица, ситних сисара, штављењу кожа крупних сисара и за излагање. Урадила је на хиљаде листова за диораме на сталним и путујућим изложбама.

Велики успех је остварила и у просветно-педагошкој служби. Од јануара 1958. године дежурала је на сталној изложби Природњачког музеја у Његошевој улици. Дежурала је на изложби недељом од 9h-12h и од 16h-19h, а уторком и петком од 16h-19h што износи и до 54 часа месечно!

У Пионирском граду у Београду 1958. године основала је Биолошку секцију и сарађивала у њиховом листу „Срећни дани“. Често је организовала и изложбе радова пионира ове секције. Заједно са кустосима ентомологима радила је на припреми и одржавању семинара за младе природњаке београдских основних школа.

Као стручни сарадник учествовала је на првој експедицији Младих горана Србије која је одржана 1961. године на Фрушкој гори. Учествовала је у попису библиотеке Природњачког музеја. Са Музејским друштвом Србије обишла је многе музеје у Југославији и Европи (Беч, Берн, Женева, Базел, Лозана, Будим-

пешта, Атина, Милано, Париз, Лењинград, Москва, Кијев). У часопису „Савремена биологија“ објавила је два рада: Прикупљање, конзервирање и заштита ентомолошког материјала на терену 1981. Бр.3: 14-18 и бр. 4: 9-12. Септембра 1984. године отишла је у инвалидску пензију.

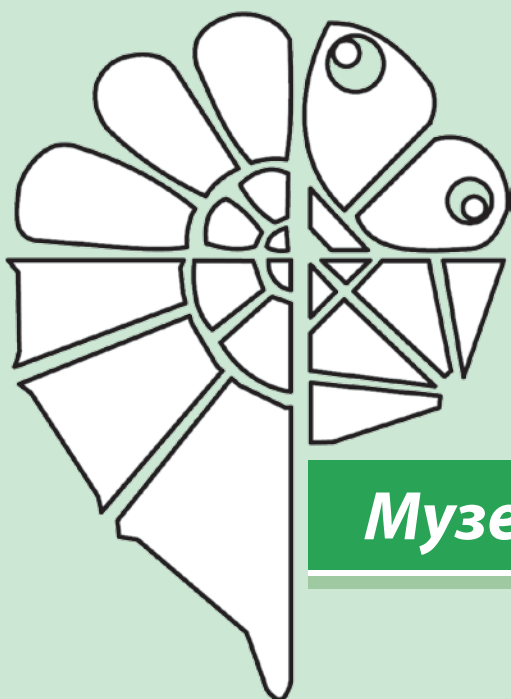
Љубинка је за нас млађе била неисцрпан извор информација о појединим збиркама, њиховим сакупљачима, старијим колегама. Она је познавала чика Дошу Стојадиновића, легендарног препаратора Музеја. Радила је под управом пет директора (Бранислав Гојковић, Божидар Матејић, Живомир Васић, Војислав Николић, Воислав Васић).

Добила је захвалницу за рад на прослави стогодишњице постојања Природњачког музеја у Скупштини града, 1995. године.

Љиљана Протић

Буба и Воја Николић

Музеј у природи

ПРОЈЕКАТ У РАЗВОЈУ “РАЗНОВРСНОСТ КОРОВСКЕ ФЛОРЕ ГОЛУБИНАЦА”

Стручна сарадња кустоса Музеја Марка Несторовића и фондације Еко-етно музеј „Шлос“ започета је 2004. године. Основни циљ сарадње је еколошка едукација младих и одраслих која се реализује кроз многобројне активности, стручна предавања, креативне ботаничке радионице и објављивање популарних и стручних прилога у информативном листу удружења грађана „Шлос“.

Током 2012. године, М. Несторовић је иницирао пројекат „Разноврсност коровске флоре Голубинаца“ и обавио прву фазу флористичких, еколошких и фитогеографских истраживања. Сакупљен материјал чува се у Збирци корова Природњачког музеја у Београду. Циљ ових истраживања је прикупљање података о основним карактеристикама агроекосистема на подручју Голубинаца и процена утицаја хемијских и механичких средстава за сузбијање корова на састав коровске флоре усева и засада. Добијени резултати послужиће као полазна основа за избор оптималних мера заштите, укључујући њихов еколошки, токсиколошки и економски аспект.

Марко Несторовић

Предавање Марка Несторовића, Еко-етно музеј Шлос

У истраживањима фосилних сисара, 2012. година остаће забележена златним словима због једног веома важног открића не само за подручје Балкана већ и у светским размерама. Током априла 2012, Зоран Марковић и Милош Миливојевић вршили су узорковање седимента у Пчињском палеогеном басену да би прецизно одредили локалитете на којима је постојала могућност проналажења фосилних остатака сисара. Узете су пробе из глиновитих слојева на следећим локалитетима: Спанчевац, Брњаре, Марганце, Буштрање, Русце, Љиљанце, Жапско, Шајинце и Св. Гора (Ровине).

Типичан еоценски флиш Пчиње, село Брњаре

На поменутим локалитетима прикупљени су узорци седимента. Након испирања пробе, узете из песковитих глинаца „сиве серије“ Вражје Цркве на локалитету Буштрање, пронађени су остаци водоземаца, гмизаваца, птица, крупних и ситних сисара.

Том приликом издвојено је једанаест изузетно добро очуваних зуба ситних сисара. Одмах, након првог покушаја идентификације, било је јасно да се ради о до сада непознатим родовима и врстама. Ово откриће у еоценским седиментима Буштрања изнова је отворило питање развоја палеогених сисарских фауна које је подстакнуто и ранијим налазима потпуно нових асоцијација у слојевима доњеолигоценске старости на локалитетима у околини Бабушнице.

Узимање пробе из слојева угља, село
Марганце

Интересантни слојеви: село Жапско

Некада се мора отићи и до најудаљенијих места: село Ровине

Из тог разлога било је неопходно наставити детаљна геолошка истраживања на овом подручју која, осим налазишта у Буштрању, треба да обухвате и потенцијално нове локалитете. Захваљујући финансијској и стручној помоћи фондације „Ханс де Браијн“, током септембра месеца настављена су истраживања и на терену и у лабораторији. Заједно са колегом др Хансом де Браијном (Универзитет у Утрехту), изведена су обимна ископавања седимента са локалитета у Буштрању.

Тешко је и наслутити да се иза жбуња крије непроцењиво благо: профил у Буштрању

Профил у Буштрању пре истраживања: ово се све мора очистити

Профил у Буштрању: машинско одстрањивање непотребних слојева

Профил у Буштрању довољно је рашчишћен за почетак „ручног рада“

Профил у Буштрању: до овог слоја је требало доћи да би се напунили џакови

Интервју професора Ханса де Браијна о значају нашег посла

У Бабушници је све спремно за сушење

Профил у Валнишу: овде се седимент искључиво ручно ископавао

Професор Ханс де Браијн у потрази за фосилима, профил у Раљину

Машински и ручно извађено је око 3,5 тоне седимента. Материјал је потом смештен у џакове и превезен из Буштрања у Бабушницу, на плато полигона ауто-школе. Након сушења, извршено је потапање и просејавање материјала у дворишту старог млина у Љуберађи. По завршетку третирања, остало је да се прегледа око 80 килограма материјала, који представља тек 2 одсто укупно ископаног седимента.

Осим посвећености истраживању у Буштрању, боравак на терену искоришћен је и за ископавање на локалитету Валниш и за прикупљање пратеће палеофлоре и фауне. У Валнишу је ручно издвојено око 250 килограма седимента, а у атару суседног села Раљин откривено је неколико отисака фосилизованих риба и биљака.

Почетком лета започета је реализација још једног изузетно значајног геолошког пројекта „Научно-истраживачки и образовни рад на заштићеном локалитету Споменик природе Пребреза“.

Десет дана у месецу јуну, од 20. до 29, Зоран Марковић, Сања Алабурић и Милош Миливојевић боравили су на терену у селу Горња Пребреза. Уз помоћ два радника Јавног предузећа за заштиту животне средине општине Прокупље, чији је рад

Годишњак Природњачког музеја

Профил Глуви поток: откривање потенцијалних тачака

ног предузећа за заштиту и очување животне средине Прокупља и Природњачког музеја. Екскурзија је реализована 25. октобра 2012, уз учешће колега из Музеја, Републичког завода за заштиту природе и Рударско-геолошког факултета као и представника локалне самоуправе и ресорног министарства. Обилазак локалитета, који је усечен у обале Глувог потока, организовали су Зоран Марковић и Милош Миливојевић. О вредности и значају самог локалитета као и о планираним активностима заштите, говорили су Слободан Кнежевић, професор РГФ, Божидар Васиљевић, саветник у Министарству и Зоран Марковић. По завршетку стручног дела екскурзије, домаћини су учеснике и госте послужили традиционалним локалним специјалитетима.

Сви ови важни послови нису прекинули континуитет раније започетих истраживања. Тако се још у јулу (16-20. јул) истраживало и на подручју Горње Сибнице, где је са новооткривеног профила названог „Сибница 4“, отвореног услед клизања слојева, ископано око 240 килограма седимента. Испирање седимента морало се обавити ручно у горњем току Жупаневачке реке јер је дуготрајна суша исушила корито Сибничке реке.

*Зоран Марковић и Милош
Миливојевић*

Профил Глуви поток:
ископавање фосилних остатака

Учесници екскурзије испред информативне табле на уласку у Глуви поток

Обилазак профила Глуви поток

Једна од тачака
где су откривени фосили

У периоду од 21. до 25. маја 2012, кустоси Природњачког музеја у Београду су организовали студијско путовање у Лондон, посвећено стручној посети Природњачком музеју. Ову прилику су искористили и за обилазак других културно-историјских знаменитости града и околине, укључујући Британски музеј (British Museum), Музеј науке (Science Museum), Музеј Викторије и Алберта (Victoria and Albert Museum), Националну и Тејт галерију (National Gallery, Tate Modern) Вестминстерску катедралу (Westminster Abbey), акваријум (Sea Life London Aquarium), Краљевску ботаничку башту у Кјуу (Royal Botanical Garden, Kew) и археолошки локалитет Стоунхенџ (Stonehenge).

Природњачки музеј у Лондону

Улаз у Природњачки музеј

Са више од 70 милиона примерака, у распону од микроскопских препарата до комплетно реконструисаних скелета мамута и диносауруса, Природњачки музеј у Лондону је својеврстан трезор у коме се чувају највеће и најважније колекције природњачких предмета сакупљених широм света.

Прву збирку од око 80.000 куриозитета завештао је Британском музеју сер Ханс Слоун, чувени лекар и колекционар из 18. века. То је уједно скроман

Историјска колекција инсеката

почетак Природњачког музеја, који је под окриљем Британског музеја био све до 1881. Земљиште у јужном Кенсингтону, на коме се данас налази Природњачки музеј, купљено је 1864, а исте године је расписан конкурс за идејно решење музејске зграде. Уместо грађевинског инжењера Френсиса Фоука, који је победио на конкурс, али убрзо потом умро, за главног пројектанта је именован Алфред Во-

терхаус коме је припала част да овај пројекат доврши. Залагањима чувених британских природњака, посебно Ричарда Овена, Природњачки музеј је коначно добио своје здање и у њему прву изложбену поставку отворену за јавност 1881. године.

Захваљујући пре свега бројним знаним и незнатим дародавцима, али и освајању и истраживању нових, непознатих простора у име британске круне, током више од три столећа збирке су приновљене изузетно вредним природњачким предметима. Међу њима свакако треба издвојити остатке изумрле птице додо, метеорите са Марса, скелет плавог кита у природној величини као и примерке готово свих група животиња, биљака, минерала, стена и фосила.

Програм стручне посете обухватио је упознавање музеолошког рада, техника и метода заштите и чувања музејских предмета и преглед појединих делова

Ентомолошка радна соба

Остеолошка збирка: скелети ситних животиња

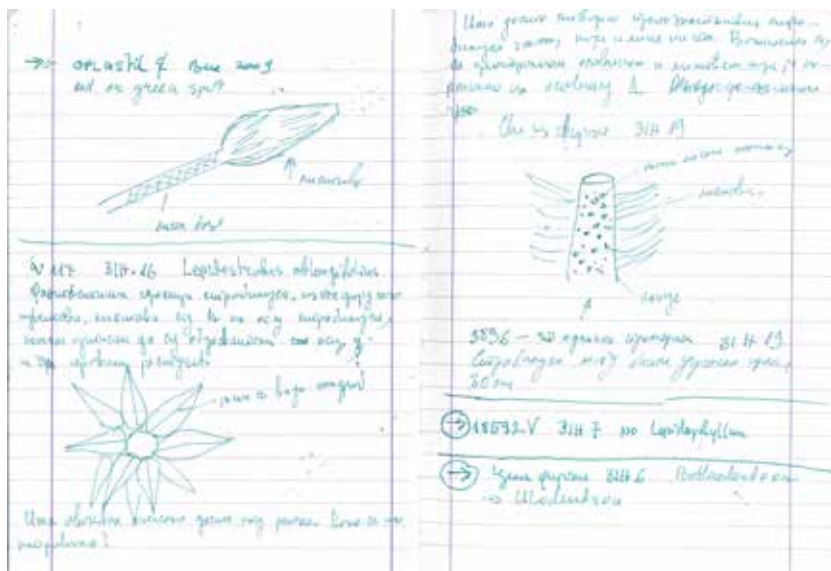
биолошких и геолошких збирки које су представили кустоси и препаратори, задужени за поједине области: др Макс Баркли (Max Barclay) ентомологија, др Крис Стрингер (Chris Stringer) и Клер Валентајн (Clare Valentine) зоологија, др Мартин Мурт (Martin Murt) геологија, др Марта Рихтер (Martha Richter) палеозоологија и др Пита Хајс (Peta Hys) палеоботаника.

Ентомолошка збирка, једна од највећих у Музеју, обухвата преко 30 милиона примерака који се чувају у оквиру Историјске збирке (укључујући и инсекте из иницијалних колекција Ханса Слоуна и Џозефа Бенкса из 18. века), Збирке Hymenoptera, Збирке Coleoptera, Збирке Orthopteroyd, Збирке Lepidoptera, Збирке Siphonaptera, Збирке Diptera и Збирке Hemiptera. Саставни део сваке збирке је и радна соба кустоса ентомолога.

Остеолошка збирка: скелети крупних животиња

Дермопластични, таксидермијски, остеолошки и течни препарати чувају се у одговарајућим збиркама. Први течни препарати настали су почетком 19. века, у време када се сматрало престижом да природњаци поседују сопствене

Теренска бележница

природњачке колекције. Захваљујући овој техници конзервирања биљака и животиња, сачувана су њихова мека ткива која се и дан-данас користе за таксономска и филогенетска проучавања.

Прве колекције природњачких куриозитета (занимљивости) такође потичу из 19. века. То су примерци „грешака природе“ попут недовољно развијених риба, водоземаца, двоглавих гмизаваца и сисара али и различити стадијуми развића људског фетуса.

У геолошким збиркама се чувају разноврсни природњачки предмети: метеорити, узорци стена, минерала и руда, узорци из бушотина, фосили

Попречни пресек репродуктивне шишарке лепидодендрона *Lepidostrobus oblongifolius*

Део корена лепидодендрона *Stigmaria ficoides*

бескичмењака, кичмењака и биљака и микропалеонтолошки препарати. У односу на колекцију од око 2.000 метеорита, све остале збирке обухватају од неколико стотина хиљада до неколико милиона примерака.

Палеоботаничка збирка састоји се од преко 250.000 фосилизованих биљака из готово свих периода геолошке историје, укључујући 1.100 типских примерака (холотипови) и око 30.000 микроскопских препарата. Као подсетник шта је све у збирци видела, Деса Ђорђевић Милутиновић је у својој теренској бележници забележила поједине интересантне примерке.

У односу на фосиле копнених биљака (риниофите, пречице, раставићи, прогимноспермофите, папрати и семене папрати, голосеменице и скривеносеменице) којих има највише, представници алги, бактерија, гљива, лишајева и маховина заступљени су у знатно мањој мери. У историјском делу збирке чувају се примерци биљака које су сакупили Роберт Фалкон Скот (експедиција по Антарктику 1911), Чарлс Дарвин (путовање по Јужној Америци 1830) и многи други.

Захваљујући љубазности шефа палеоботаничког одељења др Пите Хајс, Д. Ђорђевић Милутиновић је имала прилику да детаљно прегледа колекцију карбонских биљака из реда *Lepidodendrales* са подручја Велике Британије. Иако су од карбонских лепидодендрона углавном сачувани минерализовани делови стабла или кореног система, овде су приказани и другачији примери фосилизације: унутрашњи и спољашњи део коре стабла *Stigmaria*, *Lepidophyllum lanceolatum*, *Lepidophyllum majus*, *Lepidophyllum* sp., *Cyperites* sp. и *Sigillariophyllum* sp. На основу ових јединствених примерака могуће је извршити реконструкцију изгледа, физиолошких функција, начина живота и типа фосилизације лепидодендрона.

Кустос ихтиолог Дубравка Мићковић послужила је као размерник: један од највећих течних препарата

Преглед палеонтолошких збирки (лево), фосили бескичмењака (деталј, десно)

У препараторско-конзерваторским радионицама представљене су и детаљно објашњене различите методе и технике које се користе у реконструкцији и конзервацији биљака, животиња, фосила, минерала и стена, књига, папируса и пергамена али и различитих предмета из приватних колекција.

Галеријски простор какав поседује лондонски музеј сан је сваког кустоса. Није реч само о једном великом изложбеном холу већ о неколико нивоа галерија које представљају својеврстан времеплов кроз различите архитектонске стилове, излагачке тенденције и технике, дизајнерска и сценографска решења. Ту се могу видети статични експонати изложени у витринама, традиционалан начин излагања карактеристичан за 19. и почетак 20. века, примерци животиња и биљака у природној величини постављени у слободном простору,

Радни простор у палеонтолошкој збирци

Таксидермијски препарати, део зоолошке збирке

одраз музеолошких стремљења из друге половине 20. века као и примена најсавременијих техничких иновација у функцији приближавања експоната посетиоцима, укључујући различита тактилна средства и аудио-визуелне ефекте. Поводом стогодишњице рођења Чарлса Дарвина (2009), у делу Музеја названом Кокон, отворен је Дарвинов центар. Захваљујући добро осмишљеним анимацијама на екранима осетљивим на додир, посетиоцу је понуђено јединствено виртуелно путовање кроз свет природе и свет науке. У сарадњи са

Део збирке течних препарата: конзервисани примерци змија

Изузетно добро опремљене препараторско-конзерваторске радионице

Реконструкција репног
дела диносауруса

Мила Карас и Љиљана Протић прате процес конзервације материјала из хербаријума

Рестаурација нежног
хербарског материјала

Експонати у слободном простору

Савремена поставка

медијском кућом BBC, у центру је постављен и мултимедијски студио у коме Дејвид Атенбороу, природњак, истраживач и писац, открива тајне из историје живог света на земљи и води у виртуелну, ноћну шетњу кроз Природњачки музеј.

Дарвинов центар

Краљевска ботаничка башта Кју

Royal Botanical Garden, Kew

Краљевска ботаничка башта у Кјуу једна је од најпосећенијих лондонских атракција и једина ботаничка башта проглашена за UNESCO светску баштину (2003). Захваљујући невероватном броју живих биљака које се чувају у стакленицима, хербарском материјалу, производима од биљака и информацијама о биљкама, ова ботаничка башта је непресушна енциклопедија знања о свету биљака. Током студијског боравка у Лондону, ботаничку башту су посетили кустоси Музеја - Маријан Никетић, Мирослав Јовановић и Мила Карас.

Кућа палми

Симбол Кјуа је стакленик романтичног назива Кућа палми (Palm House) са својим бујним екстеријером и ентеријером пуном паре. Представља архитектонско ремек-дело из Викторијанског времена, пројектовано да обезбеди услове за опстанак егзотичним тропским биљкама које су сакупљене и овде донешене из различитих делова света. За реализацију овог грађевинског подухвата заслужни су дизајнер Децимус Бартон и пројектант Ричард Тарнер. Будући да је требало задовољити два битна фактора природних тропских станишта, високу

Стакленик са кактусима

Биљке аридних области

Биљке месојдерке

температуру и високи проценат влажности, у сутерену испод стакленика инсталирани су котлови на угаљ за загревање воде, систем водоводних цеви и специјално дизајниран тунел дужине 150 метара са двојаком функцијом: за транспорт загрејане воде до стакленика и одвод испарења из стакленика.

Најстарија биљка у Кући палми је представник цикаса *Encephalartos altensteinii* коју је у Кју донео ботаничар Френсис Мејсон, по повратку са своје експедиције по Јужној Африци 1775. године. Током реновирања стакленика 1980. године, стручњаци су овој биљци посветили посебну пажњу и негу како би је сачували од могућих штетних последица рестаурације.

Орхидеје

Павиљон „Конзерваторијум принцезе од Велса“ је добио име по принцези од Велса Августу, која је основала Кју башту. Пројектовао га је архитекта Гордон Вилсон, а градња павиљона започета је 1982. То је најсложенији стакленик у Кјуу јер се под једним кровом налази десет компјутерски контролисаних климатских зона. Две основне климатске зоне, сува и влажна, представљене су одговарајућим типовима вегетације (аридна вегетација и вегетација кишних шума и мочвара мангрова) док осталих осам обухватају вегетацију сезонски сувих микроклиматских зона као и део са биљкама месождеркама, папратима и орхидејама.

С обзиром на чињеницу да је јужни део павиљона осунчанији, на овом месту узгајају се ехимуси и сребрне агаве док су у северном делу концентрисане биљке које живе у влажном тропском појасу. У централном делу се налази рибњак са локвањима и корењем мангрова, биљке месождерке и орхидеје. Башта у Кјуу чувена је по узгајању орхидеја. Прве представнице орхидеја стигле су у ову башту пре око 200 година и од тада до сада одгајено је преко 5.000 врста.

Пупољак титанског арума

Субмерзне биљке

Епифите

Једна од атракција баште је џиновски арум *Amorphophallus titanum*, чије је природно станиште подручје кишних шума на острву Суматри. Када се потпуно развије, пулољак џиновског арума представљаће највећу цваст на свету, висине и до три метра. Осим што је ретко и непредвидиво, његово цветање прати и изузетно непријатан мирис који се може осетити на великој удаљености.

Слику о разноврсности биљног света употпуњују и представници субмерзних биљака (биљке које живе у води) и епифите, биљке које су причвршћене или расту на другим биљкама. Оне нису паразити већ живе самостално, а највише их има у тропским шумама. Због специфичног начина живота, заједнице ових биљака називају се „ваздушне баште“.

СТОУНХЕНЏ (Stonehenge)

Лако препознатљив кружни камени комплекс Стоунхенџ, један од најпознатијих и најпосећенијих археолошких локалитета у Великој Британији, налази се недалеко од Солзберија у југозападној Енглеској. Локалитет је 1986. године проглашен UNESCO светском културном баштином. Спољашњи кружни бедем и јарак постављени су око 3000. године пре нове ере, а унутрашњи круг, изграђен од гранитних блокова, придодат је 1000 година касније. Претпоставља се да су камени блокови, од којих су неки тешки и 4 тоне, довучени чак са планинског масива Присели у јужном Велсу, удаљеном око 250 километара од Стоунхенџа. У оквиру унутрашњег круга, камени блокови су поређани у облику две потковице, једна унутар друге, које су постављене тако да у дане краткодневице и дугодневице, сунце излази и залази тачно у правцу њиховог центра.

На питања како је изграђен Стоунхенџ и која је била његова сврха, до данас нема одговора. Једна од претпоставки да је Стоунхенџ представљао центар за лечење

Камени комплекс Стоунхенџа

попут данашњих бањских лечилишта и место где су се одржавале церемоније и обредни ритуали базира се на чињеници да су у његовој непосредној близини откривени термални извори.

Данас је Стоунхенџ једна од најпопуларнијих светских туристичких дестинација и сваком ко намерава да посети овај део Велике Британије топло препоручујемо да обиђе и ово необично археолошко налазиште.

Александра Маран и Деса Ђорђевић Милутиновић
Фотографије: Мирослав Јовановић

ТЕРЕНСКА ИСТРАЖИВАЊА У ЗАПАДНОЈ АНАДОЛИЈИ, ТУРСКА

У периоду од 6. до 20. јуна 2012. године био сам у прилици да са својим колегом, кустосом Марјаном Никетићем, учествујем у теренским истраживањима на подручју западне Анадолије (Турска). Истраживања су реализована захваљујући финансијским средствима издвојеним за пројекат Биолошког факултета и уз помоћ Природњачког музеја у Београду.

План теренског истраживања је обухватао обилазак свих познатих локалитета на подручју западне Анадолије на којима су забележени представници врсте *Cerastium banaticum*, а сам циљ је провера да ли се поменута врста и даље може наћи на тим или и на неким другим, потенцијално новим локалитетима. Према постојећим подацима, подручје западне Анадолије представља крајњу источну

границу ареала ове биљке. Иако смо планирали обилазак 14 локалитета, укључујући и два у североисточној Грчкој, првобитан план смо у ходу изменили и истражили још три додатна локалитета.

Осим представника рода *Cerastium*, на целокупном подручју сакупљали смо и остале интересантне биљке, посебно оне које нису становници наших подручја. Овом приликом хербарска збирка Природњачког музеја приновљена је са око 200 нових врста биљака, а поред хербарског, сакупили смо и материјал за ДНК анализе (родови *Cerastium*, *Sesleria*, *Marrubium*, *Knautia*, *Euphorbia*).

Анадолија, регион у источном Средоземљу, западна Азија, често се поистовећује са Малом Азијом иако представља унутрашњи део полуострва Мале Азије. Преведено са грчког (*ανατολή*, *anatolē*) и турског (*anadolu*), Анадолија означава „излазак сунца“ или „исток“.

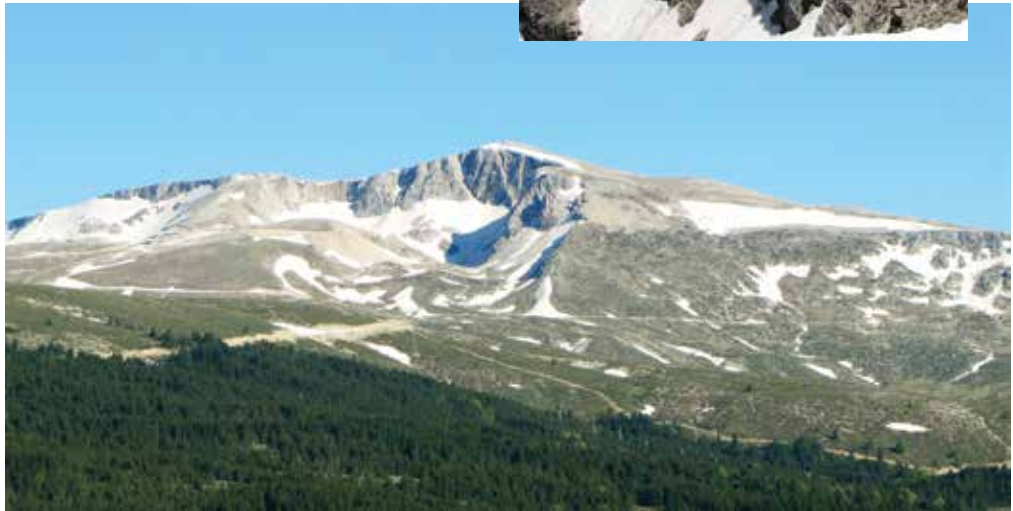

Анадолијска висораван

У централном делу западне Анадолије уздиже се велика висораван, оивичена планинским венцима и испресецима степских долинама. У унутрашњости Анадолије клима је аридна: лета су врућа и сушна, падавине су ретке а ноћи хладне; током зиме температура се неретко спусти и испод -20°C . У јужном делу западне Анадолије налази се неколико већих природних и више мањих вештачких (акумулационих) језера која локално становништво користи за водоснабдевање и наводњавање. У централном делу пољопривреда није развијена иако се његови становници максимално труде да искористе свако иоле плодно земљиште. Оно што нас је прилично изненадило јесте чињеница да је економија Турске у приличној експанзији и то не само у њеном приобалном делу који убире плодове туризма, већ и у унутрашњим областима где се интензивно граде магистрални и локални путеви, стамбене зграде и фабрике, а очигледно се и знатна средства издвајају за унапређење пољопривреде.

Ако се маршрута нашег путовања прати на карти, направили смо својеврстан круг по западној Анадолији. Кренули смо од планинског масива Улудаг, недалеко од Мраморног мора, у чијем подножју се налази град Бурса. За Улудаг, што у преводу са турског значи „велика планина“, користи се и старији назив Кешиш Даг или „планина монаха“ јер је током средњег века, тачније у периоду од 8. до 10. века, овде постојао велики монашки центар, а сами монаси чинили су сталну опозицију тадашњем урбаном цариградском монаштву. У античко доба, планина је носила име „Мизијски Олимп“ и по локалној легенди, то је било место одакле су богови посматрали Тројански рат.

Каратепе, највиши врх Улудага

Улудаг

Улудаг је и национални парк који се одликује како разноврсним типовима станишта тако и разноврсним представницима биљног и животињског света. Највиши врх је Каратепе (2543 метра надморске висине). Током теренских истраживања, Улудаг смо посетили још једанпут пред крај путовања по Турској. Због велике количине заосталог снега током прве посете, нисмо могли да приђемо стаништима која смо желели да истражимо.

Након Улудага, упутили смо се у унутрашњост западне Анадолије и обишли локалитете на анадолијској висоравни, који се налазе у широј околини градова Билеџик, Ескишехир, Михалчик и Сиврихисар. Ово подручје је познато по бурним историјским догађајима, а град Билеџик по великом броју обновљених старих турских кућа. Ескишехир (на турском, стари град) поноси се великим универзитетским центром, једним од највећих на свету по броју уписаних

Сиврихисар

студената. Сиврихисар, смештен дубоко у унутрашњости, интересантан је по маркантном гранитном гребену и остацима византијског утврђења које се уздиже изнад, а по коме је и град добио име (сиврихисар значи оштра тврђава). Одатле нас је пут одвео до планинског масива Емирдаг, смештеном у централном делу западне Анадолије.

Даље према југу, обишли смо подручје високих планина и великих језера, истражујући локалитете у околини градова Акшехир, Афион и Испарта. Геоморфолошки, ова област се прилично разликује од централног дела висо-

Султандаг

Егирдир

равни: шумовити високопланински предели Султандаг, Дарваз и Муратдаг са дубоко усеченим речним кањонима постепено се спуштају у долине испресећане језерима Бејшехир и Егирдир. Планина Мурат (Муратдаг или Думус), названа по турском хероју Мурату Гази, изузетно је богата шумама бора и ариша. Локално становништво на овом подручју углавном живи од пољопривредне производње, посебно воћарства и управо је планинска област Султандаг надалеко чувена по изврским трешњама. У том некадашњем упоришту селџучког султана у његовој борби против Византије, данас се из године у годину традиционално одржава Фестивал трешње.

Ида

Следећа етапа нашег путовања била је околина Испарте, позната по узгоју ружа и по производњи ружине водице, једног од главних састојака у козметичкој индустрији. Осим узгајања ружа, у овом градићу се производе и ручно ткани ћилими (на турском килими) познати широм света. Град Афион Карахисар или једноставно Афион интересантан је не само по својој историји већ и по честим променама имена; будући да се налази на раскршћу путева био је мета многих освајача: Фригијаца, Лидијаца, Персијанаца и Грка. Након освајачког похода и смрти Александра Великог, преименован је у Никопол, а после победе Турака Селџука (1071. године) назван је Кара Хисар или црна тврђава по маркантним

Фалакро

Мраморно море, околина Муданије

вулканским стенама које се издижу изнад града до висине од 200 метара. Изворно име Афион „дугује“ производњи опијума (турски афион=опијум). До касних шездесетих година прошлог века ово подручје је представљало један од центара за производњу сировог опијума али су под притиском светске јавности поља мака уништена, а производња обустављена.

Даље према западу, следећа тачка наших теренских истраживања била је околина града Маниса који је смештен у подножју планине Спил, Спилдаг или Сипилус (грчки), познатој по бројним древним легендама. Једна од најпознатијих је она из грчке митологије: на планини Сипилус, лидијски краљ Тантал је убио свог сина Пелопа и принео га као жртву боговима али су га они оживели, а Тантала казнили. Ова област данас је заштићена (национални парк Спил).

Након Спила, подручје које смо детаљно истражили је планина Каздаг (гушчија планина) која се налази недалеко од Егејског мора и много је познатија под својим старим називом Ида. И она је уткана у многе легенде, а помиње се и у Хомеровим еповима. У древна времена, планина је била посвећена богињи Кибели. Према грчкој митологији, бог Зевс је на обронцима Иде отео лепог Ганимеда, сина једног од тројанских краљева и одвео га на Олимп. По другом предању, на Иди је одржано такмичење богиња у лепоти, када је Парис, син тројанског краља Пријама, одабрао Афродиту за најлепшу увредивши при том Херу и Атину. Постоји и легенда да је управо на овој планини Афродита завела једног другог тројанског принца, Анхиса, који је овде живео и ловио. Од 1993. године ово подручје је због своје изузетне биолошке разноврсности заштићено као Национални парк Каздаг.

Наредна етапа обухватала је локалитете на јужној, источној и северној обали Мраморног мора (Муданија, Јалова, Истанбул, Текирдаг) где смо истраживали распрострањење појединих врста биљака из рода *Knautia*. Из Турске смо прешли у источну Грчку и обишли још два планирана подручја на којима смо тражили представнике врсте *Cerastium banaticum*. Прво подручје је Аваз а друго, уједно и последње, планина Фалакро. Фалакро орос (грчки: *Фалакро орос*) или „ћелава планина“ налази се недалеко од бугарске границе и града Драма. Надморска висина највишег врха Профитис Илиас је 2232 метра. Разноврсност геолошког и педолошког састава и погодна клима утицали су на разноликост живог света.

Овом приликом изражавам своје задовољство што сам видео предивне пејзаже које је заиста било тешко преточити у писане утиске и срео врло предусретљиве и љубазне људе који су нам омогућили да са лакоћом обавимо све што смо планирали.

Фотографије: Мирослав Јовановић

34. МЕЂУНАРОДНИ ГЕОЛОШКИ КОНГРЕС 5-12. АВГУСТ 2012, БРИЗБЕЈН, АУСТРАЛИЈА

Међународни геолошки конгрес (IGC) је научни скуп који организује земља-домаћин у сарадњи и под покровитељством Међународне уније геолошких наука (IUGS). Први међународни геолошки конгрес одржан је у Паризу 1878. године, уз учешће 310 делегата из 23 земље.

После четири године припрема, у Конгресном центру у Бризбејну организован је 34. међународни геолошки конгрес у периоду од 5. до 12. августа. У раду овог највећег научног скупа икад одржаног на јужној хемисфери учествовало је 6.000 делегата из 137 земаља.

На пет пленарних и 200 тематских симпозијума, представљени су резултати фундаменталних и примењених геолошких истраживања везаних за актуелне проблеме савременог друштва, климатске промене, глобалну тектонику, геолошке хазарде, одрживи развој и заштиту природних ресурса. Аустралијске компаније, које се баве експлоатацијом минералних сировина, обезбедиле су финансијску помоћ за учешће 140 делегата (GeoHost програм). Због високог износа котизације и скупих трошкова путовања, број учесника из земаља бивше Југославије био је мали.

У оквиру сесије посвећене геотуризму представила сам резултате својих истраживања: *Geotourism potential of the Mokra Gora area, western Serbia* (Геотуристички потенцијал подручја Мокре горе, западна Србија). Симпозијуми

Геонаслеђе, геопаркови и геотуризам и Геолошка едукација и геолошка етика били су најпосећенији захваљујући интересантној проблематици и атрактивним оралним и постер презентацијама.

Поред главног догађаја, одржан је Међународни конгрес младих геолога (YES) и реализовано је 24 едукативна семинара и 29 стручних екскурзија на подручју Аустралије, Новог Зеланда и суседних пацифичких острва. На геолошкој изложби GeoExpo, пратећој манифестацији конгреса, учествовало је 300

излагача, углавном представници геолошких асоцијација, завода и великих геолошких фирми из Аустралије, Новог Зеланда, Кине, Индије, Русије, Велике Британије, Немачке и других европских земаља.

У својству делегата Српског геолошког друштва, учествовала сам у раду годишње скупштине и присуствовала састанцима Савета међународне уније геолошких наука (IUGS) на којима је изабрано ново руководство, извршене измене и допуне Статута, усвојени извештаји радних тела и комисија и донета одлука да се 36. међународни геолошки конгрес одржи у Индији 2020. године.

Представљање Индије, организатора 36. међународног геолошког конгреса 2020. године

Следећи геолошки конгрес организоваће се у Кејптауну, Јужна Африка, 2016. године. О програму тог конгреса и месту његовог одржавања одлучивало се на годишњој скупштини Уније која је заседала у Ослу (Норвешка) 2008. године, током рада 33. међународног геолошког конгреса.

Александра Маран

ЗЕМЉА ЧУДА

Током студијског боравка у Аустралији, имала сам јединствену прилику да посетим њен североисточни део и да се на примеру „парченцета“ овог континента лично уверим да је он баш створен по мери живог света. Од многобројних природних знаменитости, по којима је ова земља чувена, видела сам неколицину: Велики корални спруд, Даинтри кишну шуму и клисуру реке Барон.

Велики баријерни спруд (Great Barrier Reef) или Велики корални гребен, највећи је и најсложенији екосистем на свету који обухвата површину од 350.000 квадратних километара, укључујући плитко приобално подручје, простор средњег и спољашњег океанског гребена као и океанске дубине од преко 2.000 метара. Састоји се од 2.500 индивидуалних коралних система различитих облика и величина које изграђују око 400 до сада откривених врста корала. Спруд представља једно од седам чуда света природе и једино живо биће на планети Земљи видљиво из свемира.

Коала, заштитни знак Аустралије

До спруда је најлакше доћи из града Кернса, северозападни део Аустралије. У кернској луци је усидрено најмање стотину мањих и већих катамарана и чамаца који нуде релативно брз превоз до различитих места на спруду. Будући да смо се за ово путовање припремили неколико месеци унапред, за обилазак смо изабрали један од најбржих, катамаран Magic reef и за око 90 минута стигли до најудаљеније тачке на спруду. Овде је морски подводни свет изузетно разноврстан, а само место безбедно за роњење и снорклинг.

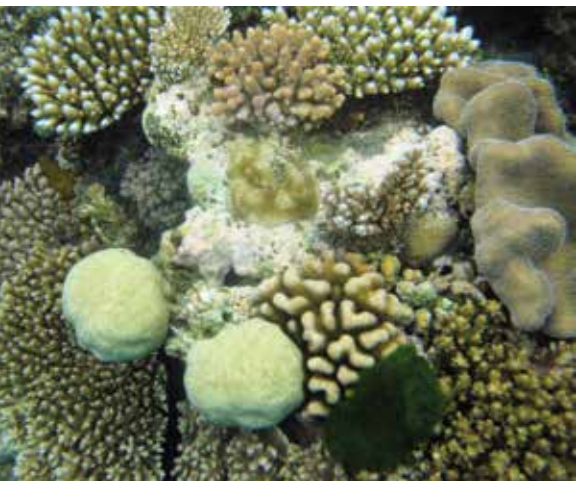
Део Великог баријерног спруда виђен очима неба

Научници претпостављају да је формирање колонија корала отпочело пре око 20 милиона година; током дугог временског периода, многобројне генерације корала постепено су изумирале стварајући чврсту стеновиту подлогу коју данас насељава изузетно разноврстан живи свет. Велики баријерни спруд је највећа жива ризница корала, сунђера, мекушаца, алги, ракова, црва, морских звезда и тропских риба али и птица и рептила.

Недалеко од спруда често се могу видети делфини и грбави китови, а у његовим водама уточиште налазе и неке ретке, угрожене врсте попут дугонга и великих зелених морских корњача. Због изузетне разноврсности животињског

Усидрен катамаран Magic reef (лево), полазници ронилачког курса (десно)

Стрејт (у преводу Торесов пролаз) који раздваја Папуа Нову Гвинеју и Аустралију.

Аборицини су први Аустралијанци, а њихова цивилизација једна од најстаријих на свету. Преци Аборицина воде порекло од афричких и азијских емиграната који су населили овај континент пре око 50.000-40.000 година. Откриће остатака Мунго

Музеј у природи

и биљног света, испод и изнад водене површине, Велики баријерни спруд је проглашен светском природном баштином 1981. Будући да спруд обухвата стотину живописних тропских острва са изузетно атрактивним плажама, ово подручје је једна од најпосећенијих светских туристичких дестинација.

У физичком и духовном смислу први директни контакт са спрудом успоставили су Аборицини и Торес Стрејт острвљани, две групе староседелаца Аустралије који живе у држави Квинсленд, укључујући и полуострво Кејп Јорк са мореузом Торес

људи (Mungo Man) на локалитету у Новом Јужном Велсу, чија се старост процењује на око 60.000-40.000 година, само поткрепљује ову чињеницу. Археолошких доказа о присуству Аборицина на тлу Аустралије има много будући да су као ловци-сакупљачи обишли цео континент „уздуж и попреко“, упознавали га и скупљали искуства и знања о свету природе која су уткали у своја веровања, легенде, обичаје, језике, музику и сликарство, преносећи их усменим предањем својим потомцима.

Историја и културно наслеђе Торес Стрејт острвљана разликује се од аборицинске традиције, што је посебно упечатљиво код

Уметност Аборицина североисточне Аустралије:
музички инструмент дицериду (лево), различити употребни предмети (десно)

представника који говоре папуански језик и у блиској су вези са становницима Папуа Нове Гвинеје. С обзиром на чињеницу да мореуз Торес Стрејт обухвата преко 100 острва (припојена држави Квинсленд 1879. године), многе аутохтоне групе теже да изједначе статус Аборицина и Торес Стрејт острвљана, наглашавајући тиме историјски значај овог подручја за развој домородачког становништва у целини.

Кишна шума Деинтри је део истоименог националног парка (Daintree National Park) који се налази у долини реке Деинтри на северу Аустралије. Названа је у част Ричарда Деинтрија, блиског пријатеља првог истраживача ове области Џорџа Далримпла.

Овај јединствен шумски екосистем који у континуитету постоји више од 100 милиона година, опстао је захваљујући специфичним геолошким, географским и климатским условима али и непрестаној борби за опстанак разноврсних типова вегетације. Подручје је део влажног тропског појаса Аустралије, проглашеног за светску природну баштину због изузетне биолошке разноврсности. Око 3000 представника различитих

Кишна шума Деинтри:
прозор у свет из доба креде

биљних врста из преко 210 породица живи на подручју Деинтри националног парка, укључујући примитивне цикасе, папрати, реликтне врсте четинара (*Podocarpus*, *Prumnopitys*, *Araucaria* и *Agathis*) и цветнице.

Кишна шума је станиште за око 400 различитих врста птица (казуар, папагај, вомпо голуб, рајски водомар), ендемичне врсте сисара (пругасти опосум, мошусни кенгур, мочварни кенгур, кљунар платипус, ехидна) и изузетно ретке представнике гмизаваца и водоземаца (Бојдов шумски змај, источни водени змај, камелеон, геко, аметистни питон, зелена змија, аустралијски лацелид, зеленоока шумска жаба).

У физиономији националног парка издвајају се две маркантне целине, рт Кејп Трибулејшн (Cape Tribulation) на северу и Мосман клисура (Mossman Gorge) на југу која по традицији представља део територије абориџинског племена Куку Јалањи (Eastern Kuku Yalanji Aboriginal people).

Кањон реке Барон (Barron Gorge) је још један национални парк на северу Аустралије, недалеко од града Кернса, који се налази на платоу Атертон. Најстарије откривене стене су метаморфисани глиновити шкриљци, формирани пре око 400 милиона година, у периоду геолошке историје када је територија данашње Аустралије припадала јединственом суперконтиненту Гондвани. Кањон је настао као резултат растварања и спирања матичних стена под дејством воде.

На подручју покривеном тропском вегетацијом (кишне, мочварне, еукалиптусове и мангрова шуме), могу се видети представници ендемичних врста лептира и птица (казуар, папагај, вампу голуб и мегаподијус), летеће лисице, Лумхолцов кенгур, пругасти опосум и врло редак примерак торбарамесождера, пегава мачка (*Dasyurus maculatus*).

Један од најмањих представника цикаса,
Хопов цикас *Lepidozamia hopei*

Папрат *Drynaria rigidula*

Посебан доживљај је романтични обилазак кањона пругом уског колосека Kuranda Scenic Railway која повезује Кернс и Куранду. Иако је пруга дугачка свега 37 километара потребно је чак сат и 45 минута вожње да би се обишао цео кањон јер су његови усеци изузетно стрми па је за савладавање успона потребно поприлично времена.

Воз се зауставља на неколико места са којих се пружа невероватан поглед на природне атракције националног парка као што су водопади Барон (Baron Falls), који се каскадно спуштају дуж 260 метара високе литице, Стони крик (Stoney Creek Falls) и Сапрајз (Surprise Creek Falls) и плантаже шећерне трске.

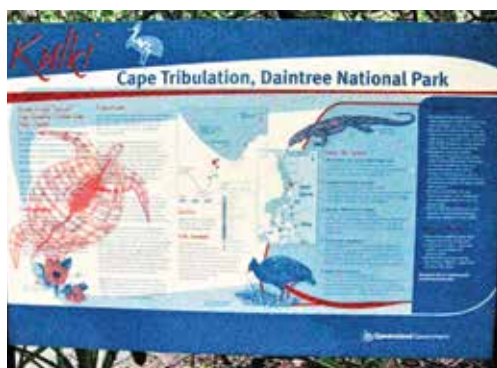

Корална палма *Lucca*

Папараж *Trichoglossus haematodus* (лево),
аустралијски казуар *Casuarius casuarius* (десно)

У згради железничке станице у Куранди налази се чувена ботаничка башта са разноврсним тропским биљкама, а сам центар града представља мали сајам на отвореном где свако може пронаћи понешто за себе, од традиционалних локалних рукотворина до надалеко чувених минерала опала. Ту је смештен и изузетно атрактиван приватни геолошки музеј чије би експонате пожелели многи колекционари.

Кејп Трибулејшн: пловидба реком Деинтри
поред шуме мангрова

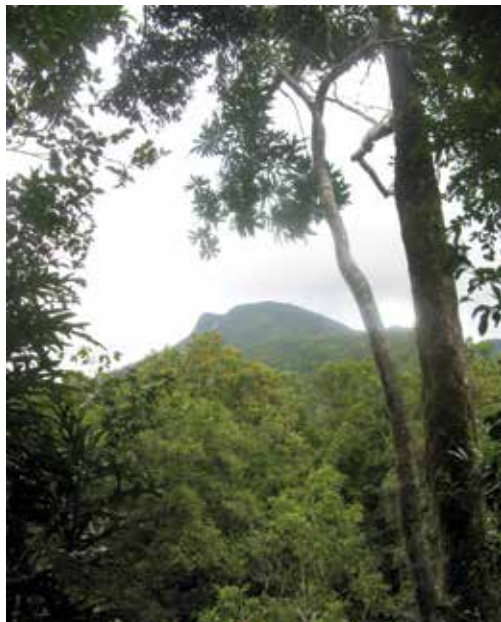

Кејп Трибулејшн: овде није увек баш све тако романтично

Део кишне шуме: Мосман клисура

Током студијског путовања сакупљена је обимна фотодокументација, преко 2000 дигиталних фотографија. Оне су доступне свима који су заинтересовани да ближе упознају ову земљу, јединствену по ђудима и чудима природе.

*Аутор текста и фотографија
Александра Маран*

Кањон реке Барон: Водопади Барон (лево), метаморфисани глиновити шкриљци (десно)

Kuranda Scenic Railway

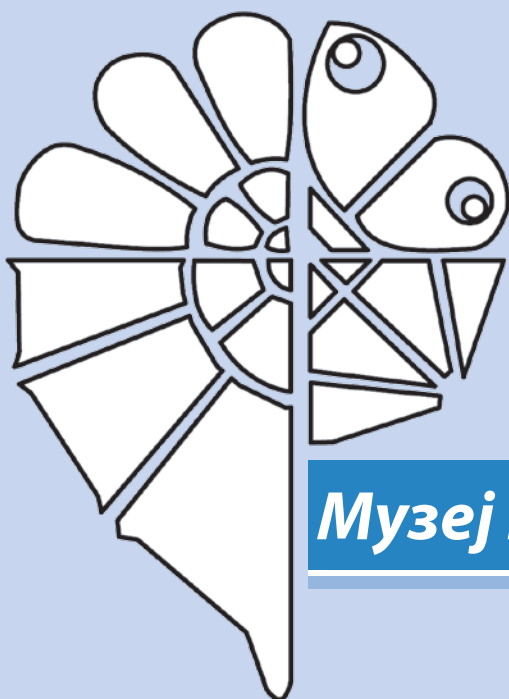
Водопад Стони крик

Плантажа шећерне трске

Геолошки музеј у Куранди

Музеј на изложби

ИЗЛОЖБЕ У ГАЛЕРИЈИ ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

ЖИВОТИЊСКО ЦАРСТВО – КИЧМЕЊАЦИ

Аутори: Дубравка Мићковић, Ана Пауновић, Милан Пауновић, Марко Раковић, Далиборка Станковић

Уредник: Олга Васић
15. 10. 2011 – 17. 04. 2012.

Лого изложбе

На веома примерен, поучан и атрактиван начин, ова изложба је дочарала сву сложеност и разноврсност животињског света кичмењака наше планете. Добро изабрани експонати из збирки Природњачког музеја, као и занимљиви текстови, дочарали су радозналим посетиоцима разноврсност облика, изгледа и величине животиња, њихов начин живота и исхране, али и специфичности у одгајању младих. Изложбеном причом о карактеристичним представницима приказане су фауне европског, азијског, афричког, оба америчка и аустралијског континента, али и становници мора и океана. Сходно томе, поставка је изведена према географском принципу, односно представници фауна су груписани према подручју на коме живе, почевши од Европе, Азије и Северне Америке, преко Јужне Америке и Африке, до Аустралије и Новог Зеланда.

На основу ширег приказа изложбе у Годишњаку 2011.

Модел мравца

6 НОГУ

Аутор: Милош Јовић
4. 05. 2012 - 31. 12. 2012.

Изложба 6 ногу аутора Милоша Јовића, кустоса ентомолога, није сасвим обична изложба о инсектима, замишљена као једноставан и пријемчив водич кроз свет инсеката.

Модел биљне ваши

Модел пчеле

Изложба 6 ногу аутора Милоша Јовића, кустоса ентомолога, није сасвим обична изложба о инсектима, замишљена је као једноставан и пријемчив водич кроз свет инсеката.

Инсекти су углавном омражени и потцењени становници наше животне средине. Изложбом Шест ногу Природњачки музеј је посетиоцима покушао да приближи овавај занимљив свет животиња и то кроз наше асоцијације, искуства и страхове.

Љиљана Анђус, аутор изложбе Милош Јовић и Љиљана Протић.

Инсекти су свуда око нас, у сваком кадру и у сваком тренутку. На изложби нема ни једног правог инсекта. Током припреме изложбе није ни мрав згажен. Изложбу чине модели инсеката разних величина, од најмањих који стају у шаку,

Модел Бубамаре

па до оних дугих готово пола метра. Изложбу прате и мултимедијални ефекти уз чију помоћ се боље дочарава „њихов“ свет.

Надамо се да смо на тренутак успели да помиримо „наш“ и „њихов“ свет и да ћемо у вама пробудити симпатије и разумевања према овим малим живим бићима која су веома важна за наш опстанак.

www.nhmbeo.rs

Музејске илустрације

МУЗЕЈСКА ИЛУСТРАЦИЈА

Аутор: Бора Милићевић
13. 07. 2012.– 10. 07. 2013.

Изложба је постављена у Зеленом салону Галерије Природњачког музеја и састоји се од 14 цртежа рађених у туш и акварел техници. Цртежи, много више него речи, говоре о изузетној креативности и таленту нашег илустратора Боре Милићевића. Представљен је мали део великог броја илустрација из књиге „Како је Земља оживела“ у издању Природњачког музеја.

Детаљи са изложбе

ИЗЛОЖБЕ ИЗВАН ГАЛЕРИЈСКОГ ПРОСТОРА ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА НЕБЕСКИ ЛОВЦИ

Аутори: Марко Раковић, Далиборка Станковић
Бајина Башта, 2. 12. 2011 - 26. 3. 2012,
Народни музеј, Краљево, (30. 3 - 7. 5. 2012),
Замак културе, Врњачка Бања, 10. 5 - 20. 6. 2012,
Народни музеј, Шабац, 19. 9 - 19. 10. 2012,
Народни музеј, Ваљево, 26. 10 - 26. 11. 2012.

Изложба је представила разноврсност дневних птица грабљивица Србије из богате орнитолошке збирке Природњачког музеја.

Мила Карас

Отварање изложбе у
Краљеву

Посетиоци изложбе у
Краљеву

Музеј на изложби

Отварање изложбе у Врњачкој Бањи

Отварање изложбе у Шапцу

Посетиоци на изложби у Шапцу

Најмлађи посетиоци на изложби у Шапцу фотографишу експонате

Посетиоци изложбе у Шапцу

АЛЕРГЕНЕ ВРСТЕ БИЉАКА У НАШОЈ ОКОЛИНИ

Аутор: Марко Несторовић
Пољопривредна школа, Крњача

У Пољопривредној школи ПК „Београд“ из Крњаче, почетком 2012. године, у сарадњи са професором школе Олгом Велимировић, представљена је изложбена поставка „Алергене врсте биљака у нашој околини“

Експонати на изложби

Изложба је била образовног карактера, настала као резултат интерактивног рада ученика, пољопривредних техничара, кроз креативне ботаничке радионице на терену. Један од главних циљева је био да се ученици практично обуче да самостално препознају ове биљке у свом окружењу. На изложби су представљене алергене биљке које расту на подручју Панчевачког рита.

Марко Несторовић

Детаљ са изложбе

Лого изложбе.

Музеј на изложби

ДРВО ИЛИ ЖИВОТ САМ

Аутори: Олга Васић и Марјан Никетић
Галерија Српске академије
наука и уметности
21. 3 – 6. 5. 2012.

Изрека која се приписује Буди: „Дрво јесте чудесно биће: заклања, храни, греје и штити сва остала бића. Пружиће хладовину чак и оном ко на њега замахне секиром“, изабрана је за мото јер савршено изражава поруку изложбе и пратеће публикације, посвећене дрвету, једном од најуспешнијих

живих бића на Земљи. Ова изрека која на поетичан начин говори о суштини дрвета, као и сам лого изложбе, графички симбол дрвета као извора живота и самог живота, посетиоца уводе у причу о дрвету. Зелено срце у 'срцу' дрвета представља уметнички отклон у дизајну лоба, али и појачану симболику јер су управо зелени делови биљке ти који су извор хране и кисеоника.

Идеја о приказу дрвета које је као живи темељ целокупног сложеност система живота на копну пресудно и за људску врсту, остварена је комплексним и свестраним приказом дрвета као биолошког организма и његовог значаја и улоге у природи, и као једног од основних фактора у животу човека и развоју људске цивилизације. То је постигнуто систематизованим и циљним информацијама о биолошким карактеристикама дрвета (као самосталног живог организма, дела природе, станишта, склоништа и извора хране за друге живе организме), и о директној и индиректној улози, значају и утицају у животу човека и развоју људске цивилизације.

Прва целина: породица врба, родови јавора и јасенова, ендемити.

Визуелни идентитет изложбе, дизајн и пројекат поставке нису послужили само као оквир и подлога за излагање изабраних експоната и одговарајућих информативних текстова, већ су са њима чинили јединствену целину. Својом функционалном или декоративном симболиком посебно су истicali информације и поруке исказане кроз експонате, фотографије и текстове. Тако је на упечатљив и атрактиван начин истакнута моћ, снага и величанственост дрвета.

На овој изложби, која по концепцији, садржају, структури и начину реализације задовољава највише стандарде музеологије, науке, струке, али и

Прва целина: унета и егзотична дрвета.

Годишњак Природњачког музеја

Прва целина: лепота и разноврсност дрвета на фотографијама М. Никетића.

естетике, посетиоци су заиста имали прилику да се увере да је дрво чудесно биће јер заклања, храни, греје и штити човека и сва остала бића. И више од тога, да је омогућило човеку да се изрази и оствари своје идеје и да досегне и оствари своје снове.

Изложбу прати истоимена научнопопуларна публикација у којој је дрво приказано на шири начин него што је то било могуће на изложби, тако да њена актуелност не престаје завршетком изложбе (видети приказ публикације у поглављу: Музеј на папиру, Издања Природњачког музеја).

Током 35 дана, колико је због специфичног радног времена Галерије САНУ била доступна, изложбу су видела 11.632 посетиоца.

Свој живот изложба наставља у виртуелном облику (интернет адреса: galerijeimuzeji.com, видети под: Архива), као дигитална презентација која омогућава виртуелну шетњу кроз изложбу.

Прва целина: дрво – склониште, станиште, извор хране.

Концепцијски и садржајно изложба је била подељена у три основне тематске целине, што су пратили и одговарајући дизајн и опрема функционално и естетски усклађени и са просторном структуром Галерије САНУ.

У првој целини посетиоцима су на убедљив, информативан, занимљив и приступачан начин показане снага и моћ дрвета које се остварују кроз способност његовог опстајања у огромном временском периоду током кога су се услови на Земљи мењали, понекад и драматично, а огледају се и у томе што је дрво извор живота за друга жива бића. То је било могуће једино захваљујући способности дрвета да се мења, прилагођава и постаје све савршеније, о чему сведочи велика разноврсност облика, грађе и функција свих његових делова, потпуно усклађених са животним условима. Стога су овде били изложени фосилизовани остаци најстаријег дрвећа које је живело у периоду од пре око 315 до пре око 10 милиона година, и оригинални експонати савременог дрвећа. Делови стабала, гране, листови, плодови и семена великог броја врста илустровали су својим обликом и особинама различите типове прилагођености у односу на функцију, еколошке услове и начин живота, или су представљали типичне примере најзначајнијих породица и родова, порекло воћа, егзотично дрвеће из удаљених крајева итд.

Сваки тематски скуп експоната употпуњен је одговарајућим информативним и инструктивним објашњењима која су иако стручна, написана занимљиво и приступачно, и по правилу са интригантним насловима. Тако се нпр. иза наслова „Брижни родитељи“ крије објашњење о различитим прилагођеностима плодова и семена за расејавање, у тексту под насловом „Царство букве и храстова“ говори се о нашем најзначајнијем шумском дрвећу, „Гласници из далеке

Друга целина: шума.

Трећа целина: капла.

Трећа целина: К. Колумбо и Ч. Дарвин.

прошлости“ су тзв. живи фосили, врсте које живе и данас а настале су пре више од 150 милиона година, док су „Наметљиви дођоши“ багрем, јасенолисни јавор и кисело дрво, који су се толико одомаћили да многи и не знају да то нису наше врсте већ да су пореклом из Америке, односно Кине.

Наменски пројектоване дрвене витрине, обликом прилагођене експонатима али и специфичном галеријском простору, својом висином и виткошћу симболизовале су стабло. Дизајниране су као складни спој класичних дрвених музејских витрина и савремене поједностављене форме, при чему се нарочито истицао украс у виду стилизованог листа. Специфичности њиховог изгледа доприносиле су и боје, две нијансе јаснозелене споља, и савршена белина у унутрашњости витрине. Овако дизајниране витрине додатно су истицале лепоту и занимљивост изложеног материјала, а целој просторији су давале складност и свежину.

Изванредне фотографије у боји великог формата, које је снимио Марјан Никетић, показале су лепоту дрвета, али на својствен начин и његову разноврсност. Биле су изложене тако да визуелно доминирају овим делом простора и дају посебни допринос репрезентативном изгледу и амбијенту изложбе.

Дрво као извор живота за друга бића приказано је вишеструко симболичном инсталацијом. Стилизовани приказ дрвета изведен у плексигласу и ефектно осветљен (што симболизује судове који кроз дрво спроводе воду и органске

материје, али и крвоток животиња и човека) носио је на врху право гнездо са оригиналним експонатом орла крсташа. Остали експонати на различитим висинама распоређени око „дрвета“, почевши од гљива у подножју, преко веверице, добра и неколико врста птица, до слепих мишева који „лете“ око „крошње“, представљали су разноврсни живи свет који је везан за дрво. Уједно, инсталација је симболизовала и такозвану хранидбену пирамиду у чијем су подножју биљке, а на самом врху крупне грабљивице какав је и орао крсташ који се у природи и гнезди на усамљеном дрвећу.

У другој целини је убедљиво и на атрактиван начин показано да је дрво живи темељ целокупног сложеног система живота на копну, јер не само да производи примарне органске материје и ослобађа кисеоник, већ удружено у шуму чини непосредни и неопходни оквир живота других бића, а самим тим и човека. Овде се о дрвету говори као о основном елементу који изграђује најзначајнију копнену биљну заједницу, шуму. Јасна порука целине је да опстанак човека, као и осталих живих бића, непосредно зависи од дрвета које им пружа, директно или индиректно, елементарне услове за живот. Сходно томе у текстовима се објашњава да је настанак првобитних шума био пресудан у настанку и еволуцији живота на копну, јер су ублажиле сурове услове на Земљи и тако створиле одговарајућу животну средину за остала бића. Истиче се такође и главна улога дрвета у шуми, које одређује њен изглед и особине, као и изузетан значај шуме као природног регулатора климе, водног режима и распореда површинских вода, и фактора у генези земљишта и рељефа. Поред тога наводи се да је за човека шума још и извор грађевинског и огревног дрвета, различитих сировина, шумских плодова и лековитог биља, као и многих других благодети.

Трећа целина: браћа Рајт.

Отварање изложбе: аутори Олга Васић и Марјан Никетић.

Амбијент шуме дочаран је комбинацијом сведене и савремено дизајниране сценографије, која симболизује дрвеће, и оригиналних експоната изабраних шумских животиња. Пролеће, лето, јесен и зима наглашени су одговарајућим бојама „дрвећа“ и врстама животиња које су у одређено годишње доба највидљивије или најактивније. Доживљај шуме употпуњен је аудио-ефектом, односно дискретним звуцима шуме међу којима се истиче пријатни цвркул птица.

У трећој целини је показано да дрво за човека није значајно само из биолошког и еколошког аспекта, као услов његовог физичког опстанка, већ да је важно и као непосредни фактор развоја цивилизације, док је у неким преломним тренуцима историје људског рода имало и пресудну улогу и значај.

Намерно је избегнуто бесконачно набрајање и показивање где се све и како дрво користи, већ су истакнути кључна улога и утицај дрвета у догађајима и открићима који су утицали на значајне промене токова људске цивилизације, као што су: Колумбова и Дарвинова путовања на дрвеним једрењацима и први контролисани лет браће Рајт на летилици израђеној од дрвета. Изложено је и неколико предмета из свакодневног живота који су се у ближој или даљој прошлости израђивали искључиво од дрвета као јединог приступачног, или лако доступног материјала.

Дубока и исконска веза дрвета и човека, и његова интимна утканост и у духовну сферу човека, показана је кроз неколико примера: цитати из књижевности (песме Захарија Орфелина и Јована Дучића, део из књиге Добро дрво С. Салаверштајна), изреке о дрвету (Карл Лине, Винстон Черчил, Мартин Лутер), веровања везана за храст и букву (из Речника српских народних веровања о биљкама Веселина Чајкановића), списак од 126 географских имена у Србији која садрже народни (храст, раст, растовина) или старословенски (дуб) назив за дрво храст. Шумовитост некадашње Србије, али и однос човека према овој значајној биљној заједници, показани су цитирањем Ламартина и кнеза Мило-

ша Обреновића. Значај у медицини представљен је везом између аспирина, једног од најпознатијих лекова, и врбе (*Salix*) чија кора садржи салицин према чијој је природној структури аспирин и направљен. Посебно је био занимљив експонат под именом капла (патуљкова даска), који је чинио велики број истоветних дрвених плочица тачно одређених димензија од којих су једноставним слагањем посетиоци сами могли да праве разне конструкције.

Сценографија је била израђена од дрвених необојених летвица које симболизују дрво као материјал, из којих се ширио пријатни мирис необрађеног дрвета и доприносио општој атмосфери и амбијенту. Инвентивна и маштовита сценографија била је добра визуелна и функционална подлога за излагање разноврсних експоната и текстова. Тако су на делу који симболизује брод биле изложене слике К. Колумба, Ч. Дарвина и једрењака Бигл на коме је пловио Дарвин, као и копија мапе коју су у Лисабону око 1490. године израдили К. Колумбо и његов брат Бартоломео. На конструкцији која је симболизовала крило авиона браће Рајт била је изложена дрвена авионска елиса, као и фотографије браће

Отварање изложбе.

Рајт и њиховог првог лета. Предмете из свакодневног живота представљали су трножац, неколико дрвених посуда различите немене и део школског прибора. Дрво у музици представљено је уметничким фотографијама детаља неколико инструмената, а у сценографију је складно био уклопљен и клавир Галерије САНУ, на коме пијанисти сваког четвртка предвече одржавају тзв. Концерт у Галерији.

У овој целини је на експлицитан и инструктиван, али и опуштајући и забаван начин показано да дрво није само темељ, услов и оквир биолошког опстанка човека, већ да је такође подједнако важно као услов и фактор развоја и сталног напретка људске цивилизације, јер је умешано у све сфере човековог живота и све фазе историје. Зато је и лого изложбе, који представља графички израз поруке изложбе о децима које пружа дрво, поновљен на поду ове целине, чиме је и пут посетиоца у сазнавању дрвета на изложби симболично завршен и заокружен.

За реализацију овако комплексне и сложене теме стручно и зналачки су изабрани и успешно примењени:

- мултидисциплинарни приступ, односно приказ дрвета из биолошког (ботанички, еколошки, еволутивни), пољопривредног, економског, медицинског, историјског и цивилизацијског аспекта;
- мултимедијална средства реализације, односно оригинални експонати (препарирани биљни и животињски организми или њихови делови), мулажи (модел гљива), тродимензионални артефакти (предмети израђени од дрвета), дводимензионални визуелни материјал (фотографије, цртежи, карта, елементи функционалне сценографије), као и текстови (информативни, легенде, етикете, делови текстова из литературе), аудио-ефекти (звучи шуме), аудио-визуелни електронски записи (видео инсталација, документарни филмови о прикупљању и препарирању биљног материјала за изложбу, и о шумама Србије);
- Галерија САНУ (Кнез Михаилова 35, Београд) као најадекватнији простор у погледу величине, структуре и положаја за поставку ове захтевне изложбе;
- мобилијар, наменски дизајниран, пројектован и израђен у функцији изложбеног материјала, али и изложбеног простора;
- сценографија и декоративни елементи, наменски дизајнирани и израђени у функцији изложбених целина и потцелина.

С обзиром на концепцију начина излагања, највећи део биљног материјала наменски је сакупљан на теренима Србије и Балканског полуострва током неколико година, а интензивно у периоду 2010–2011. На тај начин је обезбеђена комплетност материјала у погледу таксономске, класификационе, еколошке и географске структуре, а омогућен је и избор најпогоднијих примерака у погледу репрезентативности, облика и величине. Тиме је такође избегнуто излагање примерака из Генералног хербаријума Балканског полуострва (ботаничка збирка Природњачког музеја), чиме је спроведен принцип да се примерци из ботаничких збирки излажу само изузетно и на начин који гарантује да неће доћи до њиховог оштећења. За реализацију сложене теме изложбе коришћени су и експонати из следећих збирки Природњачког музеја: Миколошка збирка (мулажи печурака), Ентомолошка збирка (препарирани инсекти), Збирка птица (монтирани препарати), Збирка сисара (монтирани препарати), Палеоботаничка збирка (фосилизовани делови биљака и хербарски материјал) као и предме-

ти израђени од дрвета позајмљени из Етнографског музеја, Педагошког музеја и Музеја ваздухопловства.

Током више година, а нарочито у 2010. и 2011, за потребе изложбе наменски је у Србији, на Балкану, у Лондону и Тунису снимљено неколико стотина фотографија разних врста дрвета и њихових делова, разних типова шума и предела.

Успешна реализација ове обимне, комплексне и заокружене изложбе, као и садржајно и структурно веома добро конципиране публикације, остварена је професионалним и одговорним приступом оба аутора, базираним на великом научном и стручном знању и дугогодишњем искуству које су стекли радом у Природњачком музеју. Успеху изложбе такође су допринели и сарадници из Природњачког музеја, кустоси: Деса Ђорђевић Милутиновић (палеоботаничар), Борис Иванчевић (миколог), Милан Пауновић (мамалиолог), Марко Раковић и Далиброка Станковић (орнитолози), и конзерватори: Александар Стојановић (ентомолог) и Мирослав Јовановић (ботаничар), као и сценограф Ненад Марковић и дизајнер Милан Јанић.

Иако су у формалном смислу реализоване у сарадњи са Српском академијом наука и уметности и Галеријом САНУ, изложба и публикација представљају у целости (идеја, концепција садржаја, средства и начин излагања, реализација, финансије) самостални пројекат у оквиру изложбене делатности Природњачког музеја, који су од идеје до потпуне реализације осмислили, организовали, водили и остварили аутори Олга Васић и Марјан Никетић.

Реализацију изложбе је финансирало Министарство културе, информисања и информационог друштва Републике Србије, док је публикацију спонзорски штампало јавно поредузеће „Службени гласник“, Београд.

Олга Васић

СВЕДОЦИ ПРОШЛОСТИ

Аутори: Зоран Марковић,
Сања Алабурић, Милош Миливојевић
Ариље, Градска галерија, 2. 2. - 3. 3. 2012,
Народни музеј, Аранђеловац, 6. 4. - 7. 5. 2012.

Неретко и становници мањих места у Србији имају прилику да се упознају са културним благом које Природњачки музеј чува у својим геолошким збиркама.

Аутори изложбе и
директор Градске
библиотеке у Ариљу
Ивана Бркић

Посетиоци изложбе у
Градској галерији у Ариљу

Отварање изложбе у
Аранђеловцу. Љубинка Недић,
директор Народног музеја
Аранђеловац; Сања Алабурић,
аутор изложбе; Славко Спасић,
директор Музеја.

ФОСИЛИ ИЗ ГОРЊЕ ПРЕБРЕЗЕ

Аутори: Зоран Марковић,
Милош Миливојевић и Сања Алабурић
Народни музеј Топлице, Прокупље
21. 3. 2012 - 13. 4. 2012.

Детаљ са отварања изложбе

Поставка изложбе „Фосили из Горње Пребрeze“ обухвата 33 експоната фосилних кичмењака, који су током палеонтолошких истраживања откривени у Глумом потоку (Горња Пребрeze), у периоду од 1948. године до данас. Изложба је обогаћена текстуалним садржајима и постерима на којима су, поред реконструкција животиња, приказани подаци о досадашњим истраживањима на поменутом локалитету.

Изложба Фосили из Горње Пребрeze реализована је у сарадњи са Фондом за одрживи развој и екологију општине Прокупље.

О изложби су говорили Јулка Кузмановић-Цветковић, директорка Народног музеја Топлице и музејски саветник, Милољуб Красић, директор Фонда за одрживи развој и екологију и Раде Ракоњац, чувар заштићеног локалитета Пребрeze.

Изложбу је отворио др Зоран Марковић, кустос саветник Природњачког музеја у Београду.

www.nhmbeo.rs

Детаљ са отварања изложбе

На слици Раде Ракоњац, Зоран Марковић,
Мирољуб Красић, Јулка Кузманивић-Цветковић (слева надесно)

АЛЕРГЕНЕ БИЉКЕ

Аутори:

Марко Љ. Несторовић, Мирослав Јовановић

Национални парк Тара, Бајина Башта

4. 4. 2012 – 21. 5. 2012.

На изложби су путем постера, фотографија, хербарског материјала и узорака из природе на стручан али и популаран начин представљене биљке нашег окружења које изазивају алергију, која према подацима Светске здравствене организације у последњих тридесетак година представља све већи здравствени проблем становништва.

Изложба је едукативног карактера, с циљем да се посетиоци обуче да самостално препознају ове биљке у свом окружењу. Иначе, представљене су алергене биљке које расту на подручју Србије. Актуелност и значај теме привукли су велики број посетилаца на самом отварању изложбе. Било је присутно око стотину људи, еминентних стручњака, представника медија, невладиних организација, лекара, студената, професора и ученика.

Марко Љ. Несторовић, Мирослав Јовановић

Отварање изложбе

Детаљи са изложбе

МОЗАИК ПРИРОДЕ

Аутори: Биљана Митровић,
Татјана Милић-Бабић, Александар Луковић,
Сања Алабурић, Александар Стојановић
27. 4. 2012. - 13. 6. 2012.

Детаљ са изложбе у О.Ш.
Никола Тесла, Винча

У сарадњи са Катарином Јовановић из Културног центра Гроцке, у периоду од априла до јуна 2012. године, у три београдске основне школе гостовала је изложба Природњачког музеја под називом „Мозаик природе“. У О.Ш. Алекса Шантића, Калуђерица у периоду 27. 4. – 14. 5. 2012, у О.Ш. Мића Стојковић, Умчари у периоду 14. 5. – 31. 5. 2012, у О.Ш. Никола Тесла, Винча у периоду од 31. 5. – 13. 6. 2012.

Детаљ са изложбе у О.Ш. Никола Тесла, Винча

Поставку су чинили минералошко петролошки материјал (минерали и стене), занимљиви палеонтолошки примерци (остаци мамута, носорога и пећинског медведа), мекушци из тропских мора као и атрактиван ентомолошки материјал (тврдокрилци: стрижибубе, златице, скарабеиде и тд).

*Татјана Милић-Бабић,
Сања Алабурић*

Детаљ са изложбе
у О.Ш. Алекса Шантић, Калуђерица

СВЕДОЦИ ПРОШЛОСТИ

Аутор Зоран Марковић,
Сања Алабурић, Милош Миливојевић
Народни музеј Аранђеловац
6.04.2012.-7.05.2012.

Из Збирке крупних квартарних сисара за излагање су изабрани најатрактивнији експонати из периода последњег леденог доба.

Изложба „Сведоци прошлости“ обухватила је 15 оригиналних експоната фосилних сисара, а највећу атракцију представљала је реплика лобање и делова скелета степског мамута, чији се оригинал чува у Народном музеју у Кикинди. Поставка је обogaћена пратећим, тек-

Детаљ са отварања изложбе

A man in a dark jacket and light-colored pants is kneeling on the floor, working on a black display case. He is surrounded by several large animal skeletons displayed on black pedestals. In the background, a large mammoth skull and tusk are mounted on a wall. The room has blue walls and a white floor.

Постављање изложбе, на слици
Милош Миливојевић,
један од аутора

Аутор: Дубравка Мићковић
Народни музеј Кикинда
5. 9. 2012. - 11. 10. 2012.

У простору кикиндског Музеја постављена је изложба риба. Посетиоцима су представљени експонати слатководних и морских врста риба пореклом из река Србије, али и Неретве, Охридског језера, Бојане, Јадранског мора. Поставком је дочаран богат свет риба, њихова велика разноврсност облика, изгледа и величина. На изложби су приказане две тематске целине, морске и слатководне врсте риба које насељавају реке Србије али и становници слатких и сланих вода суседних земаља. Експонати мањих величина, морски коњић, жејинке, четворозупке, били су смештени у витринама, а велики експонати попут сома (1,86 м), моруне (2,6 м), риба Лисица (3,45 м), Волоња (5м) и других своје место су

Постер изложбе.

нашли у отвореном простору како би их посетиоци без икаквих препрека могли видети. Занимљивим текстовима, постерима и етикетама представљен је начин живота и исхране риба, као и све њихове специфичности које их чине тако посебним и разноврсним.

Дубравка Мићковић

ДОДИРНИМО ПРИРОДУ

Аутори : Гордана Јовановић,
Миодраг Јовановић, Драгана Ђурић
Народни музеј Ваљево, 21. 2. 2012. - 15. 3. 2012.,
Народни Универзитет Трстеник 19. 5. 2012. - 8. 6. 2012.,
Народни музеј Кикинда 5. 9. 2012 - 11. 10. 2012.,
Музеј Срема, Сремска Митровица, 15. 10. 2012. - 15. 11. 2012.

Отварање изложбе

Тактилна изложба Природњачког музеја Додирнимо природу је интерактивна изложба на којој су уклоњене све границе између експоната. Намењена је широкој публици, најмлађима али и особама са инвалидитетом. Више од стотину одабраних оригиналних и тактилно препознатљивих примерака из природе, реплика и модела омогућавају посетиоцима да својим додиром упознају свет минерала, стена, фосила и живог света. На веома једноставан али интересан-

тан начин, нарочито прилагођен слепим и слабовидим особама, приказује се развој живота на Земљи кроз геолошко време.

www.nhmbeo.rs

Детаљ са изложбе

СРПСКО ЈЕЗЕРО

Аутори : Гордана Јовановић,
Миодраг Јовановић, Драгана Ђурић
Народни музеј Крушевац 25. 8. 2012. - 31. 10. 2012.

Отварање изложбе

Изложба предстаља Језеро које је на теренима Србије постојало пре него што су је преплавиле воде Панонског мора. Прича почиње пре око 16 милиона година. Диораме са фосилима одражавају јединствен поглед на живи свет Српског језера.

Помало заборављени али и даље непроучени материјал из збирке Природњачког музеја у Београду угледао је светлост дана на изложби у Народном музеју у Крушевцу. Један број изузетних експоната потиче са терена из околине

Реконструкција Српског језера

Крушевца, из села Мађаре код Ражња где су пронађене и описане многе, за науку нове и ретке, врсте фосила. Руководећа врста за Српско језеро је пуж *Kosovia matejici* (род *Kosovia* са обрнутим начином савијања љуштуре-слева на десно). Најпре је откривена у околини Ражња, а потом и на другим местима централне Србије.

приредила Мила Карас

СКЕЛЕТИ УЖИВО

Аутор: Милан Пауновић
Музеј Крајине, Неготин
10. 5. 2012. - 6. 2012.

Изложба садржи 134 експоната међу којима су многи представљени први пут у нашој земљи. Сви скелети су постављени у природним покретима, односно положајима које би животиње зеузимале у различитим ситуацијама у природи.

Лобање ситних сисара

ECOfAIR

Београдски сајам

10. 10. 2012. - 12. 10. 2012.

У оквиру 9. међународног сајма заштите животне средине „Ecofair“, од 10. - 12. октобра, представио се и Природњачки музеј у Београду. Учесници ове манифестација су понудили оптимална решења заштите животне средине у

Изглед штанда Природњачког музеја

разним областима привређивања, заштите природе и управљања природним ресурсима, уз представљање едукативних програма за очување животне средине и природе.

Једна од основних делатности Природњачког музеја је презентација покретних културних добара из природе. Истовремено кроз приказ био и гео диверзитета Србије својим активностима, кроз публикације, предавања, трибине и изложбе, Природњачки музеј даје трајни допринос подизању свести грађана о важности заштите и унапређења животне средине.

ИЗ РИЗНИЦЕ БИБЛИОТЕКЕ ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

Аутори: Марина Мучалица, Тања Ћирић
Општина Врачар, 29. 10. 2012. - 7. 11. 2012.

Свечано отварање изложбе.

Библиотека Природњачког музеја је међу најстаријим научним библиотекама у Србији. Званично је основана 1903, али први подаци о библиотечкој и издавачкој делатности потичу из 1899. године. Музеј је те године од проф. Симе Тројановића откупио скоро читав тираж (450 од 500 примерака) посебних отисака чланка „О медведима“ који је штампан у београдском „Ловцу“. На тај начин је Одбор за подизање Музеја српске земље помогао ову научно-популарну публикацију. Музеј се сматрао суиздавачем, што је вероватно и његова прва издавачка активност.

Постери копија највреднијих издања

стављене на 14 паноа. Аутори су за ову прилику одабрали часописе и књиге на српском језику штампане до 1900. године.

Посетиоци су на дан отварања изложбе имали прилику да виде изложену и најстарију књигу из 1802. године, као и часопис из 1869. године, које Библиотека Природњачког музеја чува као своја два највреднија и најстарија драгуља, писана на српском језику.

приредила Мила Карас

СУЖИВОТ СА ВЕЛИКИМ ЗВЕРИМА

Аутор: Милан Пауновић
Музеј Крајине Неготин
16. 11. 2012. - 27. 11. 2012.

На слици директор Музеја Крајине Гордан Јањић, аутор изложбе Милан Пауновић, слева на десно.

Изложба је део вишегодишњег међународног пројекта заштите великих звери у Европи. Едукативног је карактера, а циљ је да се очувају станишта великих звери

Посетиоци на отварању изложбе

МУЗЕЈ КАО СЛИКА СВЕТА

Аутор: Славко Спасић
Новосадски сајам ЛОРИСТ
25. 9. 2012. - 30. 9. 2012.

Детаљ са изложбе

У оквиру овогодишње теме манифестације Дани европске баштине : „Даривање и задужбинарство“ Природњачки музеј у Београду подсећа на људе који су свом народу завештали предмете које су сакупљали током дугогодишњих путовања.

У XVI и XVII веку , у време великих открића и путовања у тек откривене делове света, испуњена чарима непознатог и екзотичног, доносили су се најразличитији предмети за приватне колекције или тек основане музеје.

Детаљ са изложбе.

Међу првим правим светским путницима, страственим колекционарима су били ловци, велепоседници, племићи, владари, државници. Имали су могућности да одлазе у далеке крајеве, и са тих путовања се враћали са мноштвом трофеја, препарираних животиња и украсног биља, који су красили њихове домове. Они нису били само обични ловци на трофеје, уживали су углед и у научном свету и помагали су истраживачима и другим научницима, саветима, белешкама и искуствима које су стекли на својим путовањима. Њихове приватне збирке временом почињу да се отварају за ужи или шири круг посетилаца прерастајући у збирке јавног карактера. Многи од њих су оставили ловачке трофеје и друге предмете свом народу и будућим поколењима.

Детаљ са изложбе.

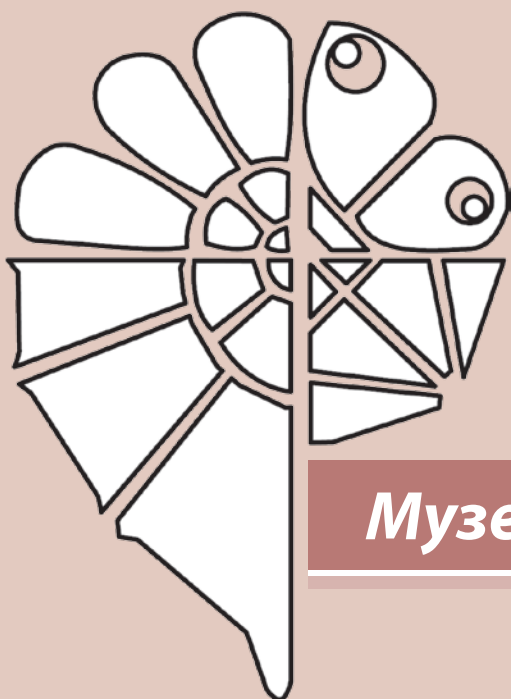
Детаљ са изложбе.

У светској историји задужбинарства посебно су исписана имена двојице заљубљеника у природу Теодора Рузвелта и Ернеста Хемингвеја, чије трофеје и предмете сада чувају Природњачки музеји у Америци. Са нашег подручја свакако треба споменути пустолове попут Емила Талијана, Балинта Фернбаха, Арсена Дамаскина и Оскара Војнића, а велики дародавац ловачких трофеја био је и Јосип Броз Тито.

Природњачки музеј у Београду, Студио за таксидермију Бели ловац, Градски музеј Суботица, Музеј историје Југославије, Департман за географију, туризам и хотелијерство ПМФ-а у Новом Саду и Новосадски Сајам, путем несвакидашње поставке отварају врата неким новим заљубљеницима у природу, који ће по узору на великане, чији ће трофеји бити изложени, завештати своје трофеје својој земљи и свом народу.

До сада неприказане збирке трофеја и друге драгоцености Талијана, Фернбаха, Дамаскина, Војнића и Јосипа Броза Тита, биће доступне свим љубитељима природе, ловне уметности и непроцењиве природне баштине, на овогодишњем сајму Лорист у Новом Саду

Славко Спасић

Музеј на папир

Олга ВАСИЋ стекла је звање музејски саветник (хабилитациони рад: Род *Papaver* (*Papaveraceae*) у Генералном хербаријуму Балканског полуострва – анализа заступљености и значај).

Марјан НИКЕТИЋ стекао је звање музејски саветник (хабилитациони рад: Проблематика учитавања трансфера и стандардизације података са хербарских етикета на примеру трибуса *Sileneae* (*Caryophyllaceae*) у збирци Природњачког музеја у Београду.

Марко НЕСТОРОВИЋ стекао је музејско звање виши кустос (хабилитациони рад: Разноврсност коровске флоре Панчевачког рита са каталошким приказом).

Далиборка СТАНКОВИЋ стекла је музејско звање виши кустос (хабилитациони рад: Збирка птица Природњачког музеја – каталошки преглед историјске збирке јаја).

Тања МИЛИЋ-БАБИЋ стекла је музејско звање виши кустос (хабилитациони рад: Захова збирка – основна петролошка детерминација и каталошки приказ).

Сања АЛАБУРИЋ стекла је музејско звање виши кустос (хабилитациони рад: Неогени пробосциди из збирке Природњачког музеја).

Милош ЈОВИЋ стекао је музејско звање виши кустос (хабилитациони рад: Креирање каталога студијске природњачке збирке на примеру збирке *Odonata* у Природњачком музеју Македоније у Скопљу).

Јелена ЈОВАНОВИЋ, приправник, положила је стручни испит (хабилитациони рад: Процес израде експоната скелета животиња за изложбу „Скелети уживо“ уз употребу некрофагних буба *Dermestes maculatus*) и стекла музејско звање кустос.

Славко СПАСИЋ је одбранио мастер рад „Примена концепта управљања пројектима у музејима“, 22. 02. 2012. године на Факултету организационих наука Универзитета у Београду и стекао звање мастер инжењер организационих наука. Комисија за одбрану мастер рада: др Дејан Петровић, ментор, др Марко Мухић, ванредни професор и др Весна Милићевић, редовни професор.

Предмет истраживања мастер рада је улога менаџмента у музејима са посебним освртом на процес управљања музејским пројектима (планирање, дефинисање, дизајнирање, израда, организовање и тестирање пројекта и тима, примена и оцена). У раду су представљени примери из европске и америчке праксе који су као модели послужили

да повежу музеологију и менаџмент. Рад је намењен студентима, будућим музеалцима и менаџерима у музејима.

Александра МАРАН је одбранила докторску дисертацију *Geoconservation of the Cretaceous marine geosites from Serbia: Boljevac and Mokra Gora*, 29. 06. 2012. године на Факултету за геологију и геофизику Универзитета у Букурешту (Румунија) и стекла звање доктора геологије. Комисија за одбрану дисертације: ментор др Дан Григореску, редовни професор, академик др Теодор Нагу, др Михаела Кармен Мелинте-Добринеску, виши научни сарадник и др Драган Миловановић, редовни професор.

Одбрана докторске дисертације Александре Маран,
свечана сала Факултета за геологију и геофизику Универзитета у Букурешту

Докторска дисертација, прва из области геозаштите у Србији, по концепту, садржају, обради и интерпретацији података обједињује неколико различитих тематских целина: *Biodiversity and geodiversity: holistic approach to nature conservancy* (Биодиверзитет и геодиверзитет: холистички приступ очувању природе), *Management of geoconservation* (Менаџмент геозаштите), *International initiatives, activities, and practice concerning geodiversity issues* (Међународне иницијативе, активности и примери заштите геодиверзитета), *Geological heritage of Serbia* (Геолошко наслеђе Србије), *Cretaceous marine environments in Serbia* (Морске средине у креди на подручју Србије), *Conserving Cretaceous marine geosites in Serbia - study area Boljevac, eastern Serbia & study area Mokra Gora, western Serbia* (Заштита локалитета кредне периоде у Србији на примеру студијских области: Бољевац, источна Србија и Мокра гора, западна

Србија). Обим дисертације: 221 страница, 4 анекса, 154 илустрације, 364 цитираних литературних јединица.

Допринос дисертације:

- Синтеза резултата досадашњих геолошких и палеонтолошких истраживања творевина креде у Србији и у студијским областима, која су реализовали различити истраживачи и сам аутор;
- нови подаци о представницима микро и макро фосила из студијских области;
- нови седиментолошки и палеонтолошки подаци за тумачење биостратиграфије, палеоекологије и палеогеографије у студијским областима.

Значај дисертације:

- дефинисање проблема геозаштите, постављање циљева, процена могућих алтернатива, избор решења и евалуација добијених резултата;
- историографски приказ иницијатива и активности заштите објеката геодиверзитета и геонаслеђа у Србији.
- дефинисање критеријума и процедура за класификацију и валоризацију објеката геонаслеђа у Србији;
- дефинисање категорија покретних и непокретних објеката геонаслеђа у Србији (међународни, национални, регионални и локални ниво) са примерима;
- издвајање објеката геонаслеђа у студијским областима на основу процене њиховог научног, образовног, еколошког, културног, економског и туристичког значаја и потенцијала;
- процена стања и степена угрожености објеката геонаслеђа у студијским областима;
- подстицање едукативних активности у студијским областима, намењених локалном становништву и широј публици;
- предлог стратегије заштите објеката геонаслеђа.

Деса ЂОРЂЕВИЋ МИЛУТИНОВИЋ је одбранила докторску дисертацију Палеоекологија карбонских дрвенастих пречица реда *Lepidodendrales* са посебним освртом на регион Балканског полуострва, 2. 10. 2012. године у Ботаничкој башти „Јевремовац“ Биолошког факултета Универзитета у Београду и стекла звање доктор биолошких наука. Комисија за одбрану дисертације: ментор академик др Владимир Стевановић, др Бранка Стевановић, редовни професор, академик др Милан Судар и др Теа Колар-Јурковшек, научни саветник.

Докторска дисертација је резултат детаљних проучавања палеоеколошких и морфолошко-анатомских карактеристика фосилизованих представника реда *Lepidodendrales*, дрвенастих пречица које су у периоду горњег карбона (пре око 315-306 милиона година) биле широко распрострањене у тропском појасу тадашње Евроамерике.

Чланови комисије и докторант : Милан Судар, Теа Колар-Јурковшек, Деса Ђорђевић Милутиновић, Бранка Стевановић и Владимир Стевановић

Александра САВИЋ је добитница признања „Креативна дама 2011.“ за допринос очувању старих и аутохтоних sorti воћа Србије и за оснивање Збирке воћа у Природњачком музеју у Београду. Признање бизнис и креативне даме за 2011, коју додељује жири Клуба привредних новинара Србије, у оквиру пројекта „Успешне жене Србије“, под покровитељством председнице парламента републике Србије, добило је 11 успешних жена из области бизниса, културе, уметности, екологије, туризма, креативних делатности и хуманитарног рада. Признања је добитницама уручила Славица Ђукић Дејановић, председница Парламента на свечаности приређеној у Народној скупштини, 28. марта 2012.

НАУЧНИ И СТРУЧНИ СКУПОВИ

Александра МАРАН је учествовала у раду 34. међународног геолошког конгреса, одржаног у Бризбејну, Аустралија. Приказ конгресних активности може се погледати у рубрици: Музеј у природи/Међународни геолошки конгрес.

Свечаност поводом уручења награда: Александра Савић, добитница признања Креативна дама 2011 и Славица Ђукић Дејановић, председница Парламента

Александра САВИЋ је представила свој рад „Музеолошки концепт заштите и очувања генофонда аутохтоних sorti воћних врста у Србији“ на међународној конференцији IKOM SEE, одржаној у Народном музеју у Нишу. Активно је учествовала у раду међународног скупа КОМУНИКАЦИЈЕ ПРЕД ИЗАЗОВИМА ПРОМЕНА у организацији Друштва за односе с јавношћу (Нови Сад, 29-30. новембар 2012).

ДРУГИ ЕВРОПСКИ ОДОНАТОЛОШКИ КОНГРЕС (ЕООО2012) У БЕОГРАДУ (2-6. ЈУЛ 2012.) ИЗВЕШТАЈ О РЕАЛИЗОВАНИМ АКТИВНОСТИМА

Други европски одонатолошки конгрес (ЕООО2012) одржан је у јулу 2012. године у Београду, у организацији Природњачког музеја у Београду (у сарадњи са Ентомолошким друштвом Србије).

За потребе организације конгреса формиран је организациони одбор у саставу: Милош Јовић, Славко Спасић, Жељко Томановић (Ентомолошко друштво Србије), Олга Васић, Александра Савић, Александра Маран, Деса Ђорђевић-Милутиновић, Ана Војнић Пурчар (учесница програма стручне праксе), Јелена

Учесници конгреса

Јаковљев (волонтер), Деспина Китанова (Македонија) и Дејан Кулијер (Босна и Херцеговина). Научни одбор конгреса чинили су: Љиљана Анђус (Србија), Матјаж Бедјанич (Словенија) и Милен Маринов (Бугарска).

Припремне радње обухватале су израду интернет странице конгреса, сталну комуникацију са потенцијалним учесницима, организацију смештаја дела учесника, дизајн, припрему и набавку пропагандног и конгресног материјала, организацију послужења, одабир и припрему конгресне и постер сале, организацију сесија, излета, свечане вечере и превоза учесника.

Рад конгреса организован је у виду радних сесија и конгресног излета у Сремске Карловце и Нови Сад. Програм је употпуњен факултативним упознавањем Београда у виду шетње кроз централне градске четврти и пригодним прославама поводом почетка и завршетка скупа.

Током конгреса организован је и мини филмски фестивал одонатолошког филма и сајам одонатолошке литературе.

Резултати размене информација, знања и искустава као и одлуке у погледу будућности европских одонатолошких конгреса (ЕОО) представљени су током

Детаљ са скупа

M Calopteryx virgo

M Onychogomphus forcipatus

Форума. Наредни конгрес биће одржан у Монпељеу (Француска) 2014. године. За члана сталног организационог комитета ЕСОО изабран је Милош Јовић, кустос ентомолог у Природњачком музеју у Београду.

Заинтересовани учесници имали су прилику да по завршетку званичног дела конгреса наставе са истраживањима одоната у Босни и Херцеговини и Македонији, као учесници постконгресних екскурзија.

Поводом конгреса је издата и књига извода саопштења са скупа (The Book of Abstracts). У раду скупа учествовао је 51 одонатолог (без чланова научног одбора и пратећих особа) из 18 земаља Европе.

Скуп су подржали: Министарство културе, медија и информационог друштва Републике Србије, Societe Francaise d'Odonatologie (Француска), КВС Банка (Србија), Туристичка организација Београда (Србија) и ORF (Аустрија).

Преузето из извештаја Природњачког музеја
foto: Erland R.N

<https://www.flickr.com/photos/23985726@N05/sets/72157630468678374>

ПУБЛИКОВАНИ РАДОВИ

Hurdu, B. I., Puşcaş, M., Turtureanu, P. D., **Niketić, M.**, Coldea, G., Zimmermann, N. E., 2012: Patterns of plant endemism in the Romanian Carpathians (South-Eastern Carpathians). Contribuții Botanice, 47: 25-38.

- Ivančević, B.**, Davidović, M. (2012): Makromicete na području Bojčinske šume i okvir za njihovo očuvanje. *Zaštita prirode*, 61(2): 21-33.
- Ivančević, B.**, Matavuly, M., Vukojević, J., Karaman, M., 2012: Fungi in the legislation of the Republic of Serbia. *Proceedings for Natural Sciences, Matica srpska*, 123: 51-64.
- Jojić, V., Nenadović, J., Blagojević, J., **Paunović, M.**, Cvetković, D., Vujošević, M. (2012): Phenetic relationships among four *Apodemus* species (Rodentia, Muridae) inferred from skull variation. *Zoologischer Anzeiger*, 251: 26-37.
- Jovanović G., Đurić D.** (2012): Kokine iz gornjeg miocena Orešca kod Smedereva, Smederevski zbornik, 3: 361-272.
- Jovanović, G., Đurić, D., Jovanović, M.** (2012): Izložba Dodirnimo prirodu 2, Kruševački zbornik, 15: 495-500.
- Jovanović, M.** (2012): Milutin Radovanović i lisenkizam u Srbiji. *Flogiston*, 18/19 (2010/2011): 81-87.
- Jovanović, M.** (2012): Osnivanje Prirodnjačkog muzeja. *Flogiston*, 18/19 (2010/2011): 271-300.
- Jovanović, M.** (2012): The first record of tetrapod tracks in Permian alevrolites of vicinity of Donji Milanovac (Eastern Serbia), *Permophiles*, 56: 44-46.
- Kereši, T., Sekulić, R., **Protić, Lj.**, Milovac, Ž. (2012): Pojava stenice *Nezara viridula* L. (Heteroptera: Pentatomidae) u Srbiji. *Biljni lekar*, XL, 4: 296-304.
- Lakušić, D., Surina, B., **Niketić, M.**, Barina, Z., 2012: Distribution of *Lunaria telekiana* (Brassicaceae), a poorly known species of European concern. *Botanica Serbica*, 36(2): 139-144.
- Lister, M. A., Dimitrijević, V., **Marković, Z.**, Knežević, S., Mol, D. (2012): A skeleton of 'steppe' mammoth (*Mammuthus trogontherii* (Pohlig)) from Drmno, near Kostolac, Serbia. *Quaternary International*, 276-277: 129-144.
- Maran, A.**, Milovanovic, D. (2012): Geotourism potential of the Mokra Gora area (western Serbia). 34th International Geological Congress, 5-10 August 2012, Brisbane, Australia, Geoparks & Geotourism, 3643 [Abstract]
- Maran, A.** (2012): Geoconservation in Serbia-State of play and perspectives. *Journal of the European Federation of Geologists, Geoheritage* 34: 29-35.
- Marković, Č., **Stojanović, A.** (2012): Fauna of phloemo-xylophagous insects, their parasitoids and predators on *Ulmus minor* in Serbia. *Biologia*, 67(3): 584-589.
- Marković, Č., **Stojanović, A.** (2012): Parasitoids of *Phyllonorycter platani* (Staudinger) (Lepidoptera, Gracillariidae) in Serbia. *Journal of Plant Studies*, 1: 79-84.
- Marković, Z., Alaburić, S., Milivojević, M., Lović, A.** (2012): Geoconservation of the paleontological site „Prebreza“. *Bulletin of the Natural History Museum in Belgrade*, 5: 7-15.

- Niketić, M.** (2012): *Caryophyllaceae* Juss. Ključ za određivanje rodova. In: Stevanović, V. (ed.): Flora Srbije 2: 174-178. SANU, Beograd.
- Niketić, M., Vukojičić, S.,** 2012: Retypification of two infraspecific names from *Caryophyllaceae*. *Botanica Serbica*, 36(1): 65-67.
- Pavlović, I., Petrović, S., Radenković, M., Milenković, M., Couladis, M., Branković, S., Pavlović-Drobac, M., **Niketić, M.** (2012): Composition, antimicrobial, antiradical and spasmolytic activity of *Ferula heuffelii* Griseb. ex Heuffel (Apiaceae) essential oil. *Food Chemistry*, 130(2): 310-315.
- Protić, Lj., Živić, N.** (2012): *Perillus bioculatus* (Fabricius) (Heteroptera: Pentatomidae) in Serbia. *Acta entomologica serbica*, 17(1/2): 23-28.
- Protić, Lj., Živić, N.** (2012): Water bugs (Heteroptera) in the catchment area of River Sitnica (Serbia). *Acta entomologica serbica*, 17(1/2): 29-37.
- Savić, A.** (2012): Da li nam biologija pomaže da objasnimo čovekove moralne kapacitete. *Flogiston*, 18-19 (2010/2011): 109-126.
- Савић, А.** (2012): Музеји у јавности, јавност у музејима, Музејски ПР: савремени приступи. Завод за уџбенике & Природњачки музеј, 1-223.
- Савић, А.** (2012): Музеји у условима кризе: како до додатних средстава. *Култура, ЗАПРОКУЛ*, 134: 449-455
- Савић, А.** (2012): Exchange of ideas, creativity and positive energy aimed at cultural heritage protection. - *Dijana*, 14: 100-105.
- Stevanovic, Z., **Maran A.** (2012): Characterization and utilization of the main aquifer systems of the Mahe Island (Seychelles). 34th International Geological Congress, 5-10 August 2012, Brisbane, Australia, Geoscientific mapping, characterisation and conceptualisation of hydrogeological systems, 2362 [Abstract]
- Tumi, A. F., Mihailović, N., Gajić, B. A., **Niketić, M., Tomović, G.** (2012): Comparative study of hyperaccumulation of nickel by *Alyssum murale* s.l. populations from the ultramafics of Serbia. *Polish Journal of Environmental Studies*, 21(6): 1855-1866.
- Vasić, O.** (2012): *Phytolaccaceae*, In: Stevanović, V. (ed.): Flora Srbije 2: 171-173, SANU, Beograd.
- Vasić, O.** (2012): *Papaverales*. In: Stevanović, V. (ed.): Flora Srbije 2: 7-56, SANU, Beograd.
- Vasić, O., Šijačić-Nikolić, M.** (2012): *Corylaceae*. In: Stevanović, V. (ed.): Flora Srbije 2: 152-165, SANU, Beograd.
- Šijačić-Nikolić, M., **Vasić, O.,** 2012: *Platanaceae*. In: Stevanović, V. (ed.): Flora Srbije 2: 56-62, SANU, Beograd.

У оквиру своје издавачке делатности, Природњачки музеј је у 2012. години штампао пет публикација: пети број научног часописа *Bulletin of the Natural History Museum in Belgrade*, Годишњак Природњачког музеја за 2012, „Музеји у јавности, јавност у музејима, музејски ПР: савремени приступи“, „Дрво или живот сам“ и „6 ногу“.

BULLETIN OF THE NATURAL HISTORY MUSEUM IN BELGRADE, VOL. 5, 2012

Гласник Природњачког музеја у Београду,
књига 5, 2012.

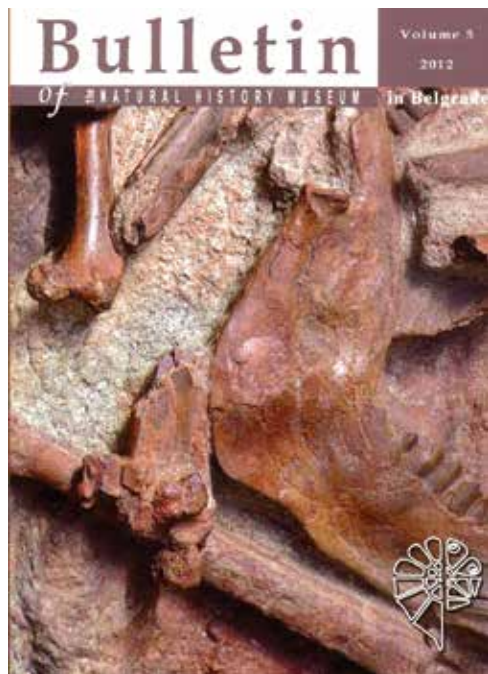
Уредници: Марјан Никетић
и Александра Маран

Одговорни уредник: Славко Спасић

Обим 122 странице, формат Б5, меки повез, корице у боји, тираж 500 примерака, радови штампани на енглеском језику са резимеом на српском језику, ћирилица.

Пета књига Гласника Природњачког музеја садржи три геолошка и четири биолошка рада. У геолошким радовима представљене су активности геозаштите (заштита палеонтолошког налазишта Пребреза), палеонтолошка истраживања (налазак представника врсте *Deinotherium giganteum*) и историографски приказ теорије Алфреда Вегенера о померању континената.

Биолошки радови обухватају преглед примерака биљака Јосифа Панчића из хербарске збирке гимназије у Срем-

Насловна страна: Лумакела фосилизованих костију, палеонтолошко налазиште Пребреза, јужна Србија (фото: Александра Маран)

ским Карловцима и из хербаријума Покрајинског завода за заштиту природе у Новом Саду, преглед примерака лептира из ентомолошких збирки Природњачког музеја у Београду, сакупљених на територији бивше државе Југославије, кратко саопштење о мирмекофауни (фауна мрава) Авале и приказ истакнутих истраживача шумске вегетације Србије као и њихових најзначајнијих радова из те области. Детаљан садржај свих радова може се погледати на интернет страници Музеја: www.nhmbeo.rs.

ГОДИШЊАК ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА 2011

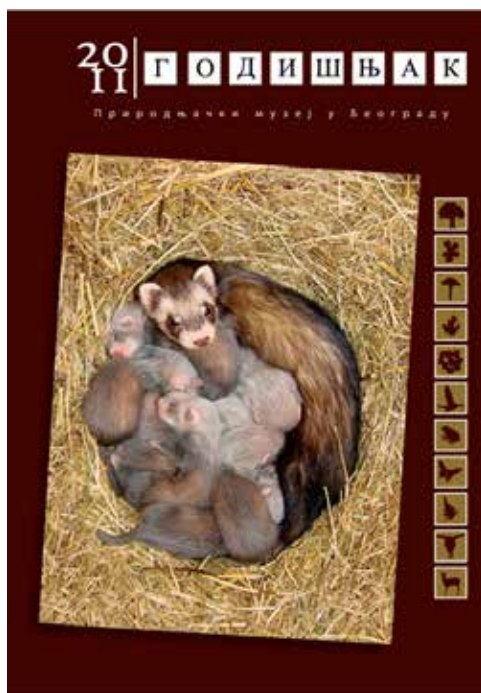
365 дана Природњачког музеја

Уредници: Деса Ђорђевић-
Милутиновић,
Александра Маран, Дубравка
Мићковић,
Марјан Никетић и Александра Савић

Главни и одговорни уредник: Славко
Спасић

Обим 137 страница, меки повез, ко-
рице у боји, тираж 150 примерака,
текстови на српском језику, ћирилица,
илустрације и прилози у боји.

У петом броју Годишњака предста-
вљени су резултати и активности
кустоса остварени током 2012. године:
унапређење збирки, научна и стручна
обрада примерака, валоризација ма-
теријала, теренска истраживања, сту-
дијска путовања, учешће на научним
и стручним скуповима у земљи и у
инострани, објављени научни и
стручни радови, популарне пуб-
ликације, реализоване тематске из-
ложбе, учешће у манифестацијама
које доприносе подизању угледа
Музеја у стручној, научној и широј
јавности.

Насловна страна: женка твора
Mustela putorius са младунцима
(фото: Милан Пауновић)

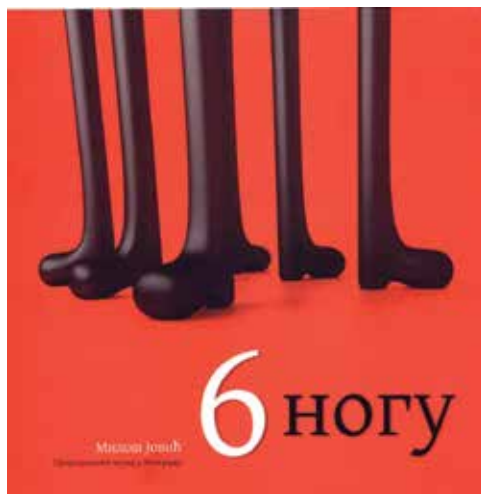
Аутор текста и илустрација:
Милош Јовић

Издавач: Природњачки музеј, Београд

Обим 30 страница, меки повез, корице и илустрације у боји, тираж 50 примерака, текстови на српском језику, ћирилица.

„Оно што заиста желим је да вам свет инсеката покажем кроз нешто што вам је блиско - кроз ваша искуства, сећања и асоцијације, кроз ваше жеље и страхове, кроз ваше очи и уши, путем којим сте се шетали у својим омиљеним ципелама. Нудим вам да обујете њихове ципелице...”

За посетиоце истоимене изложбе осмишљене су занимљиве и духовите приче о различитим врстама инсеката да би се ове животиње боље упознале и истакао њихов значај за живи свет и човека.

Насловна страна каталога Шест ногу

МУЗЕЈИ У ЈАВНОСТИ, ЈАВНОСТ У МУЗЕЈИМА МУЗЕЈСКИ ПР: САВРЕМЕНИ ПРИСТУПИ

Аутор: Александра Савић

Илустрације: Борис Кузмановић

Рецензенти: Мирјана Глигоријевић, редовни професор, Економски факултет Универзитета у Београду и Мила Карас, музејски саветник, Природњачки музеј.

Одговорни уредник: Слободан Г. Марковић

Издавачи: Завод за уџбенике Београд и Природњачки музеј, Београд

Обим 223 странице, формат 16.5x23.5, меки повез, корице у боји, тираж 1000 примерака, илустрације и прилози у црнобелој техници, текст на српском језику латинично писмо.

„Подстакнута питањем са којим се свакодневно сусрећем - шта ради особа задужена за ПР у музеју и која су њена задужења - одлучила сам да свој практични рад у музеју представим у овој књизи, која даје преглед из области музеологије, савремену улогу музеја у друштву као и значај и примену односа с јавношћу кроз унапређење пословања музеја као непрофитне институције“.

Публикација је намењена музеалцима и стручњацима који се баве свим видовима комуникације, а њено публиковање стручно су подржали Министарство културе и информисања Републике Србије, Музејско друштво Србије, Национални комитет ИКОМ Србија и Друштво Србије за односе с јавношћу. Обухвата четири поглавља: Музеји као институције културе, Односи с јавношћу музејских институција - музејски ПР, Спонзорисање музеја, музејски маркетинг, образовна улога музеја, музејска публика и Примери из праксе.

У првом поглављу је приказан развој музеја у свету и у Србији, извршена подела музеја по типу предмета, организацији, административној надлежности и оснивачима и представљен концепт ововременских музеја и музеја будућности као и примери музејске комуникације.

У другом поглављу објашњено је значење појма „односи с јавношћу“, представљена улога, обим, технике, методе и функције менаџмента односа с јавношћу у музејима, укључујући истраживање и дефинисање проблема, планирање активности, дефинисање приоритета и циљева, предвиђање ситуације, коришћење ресурса, реализацију и евалуацију.

Треће поглавље обухвата приказ различитих типова спонзорске праксе музеја, концепта и метода музејског маркетинга, образовне улоге музеја и музејске публике.

У четвртном поглављу представљени су практични примери: музејска документација о односима с јавношћу Природњачког музеја у Београду и две студије случаја, изложбе „Змије и змијски цар“ и „Зелено и црно, прича о чају“.

Насловна страна публикације

Уредници: Димитрије Стефановић, главни и одговорни уредник, генерални секретар САНУ и Олга Васић, уредник, Природњачки музеј

Аутори текстова (АБЦ презимена): Анка Динић, Деса Ђорђевић Милутиновић, Борис Иванчевић, Радиша Јанчић, Слободан Јовановић, Милан Медаревић, Марјан Никетић, Силвана Петровић, Ана Пауновић, Милан Пауновић, Марко Раковић, Марко Сабовљевић, Далиборка Станковић, Александар Стојановић, Олга Васић, Воислав Васић

Рецензенти: Марко Анђелковић (Одељење хемијских и биолошких наука САНУ) и Пал Божа (Департман за биологију, ПМФ, Нови Сад)

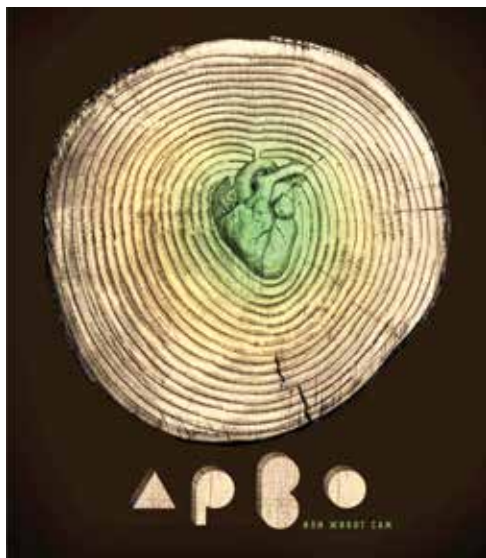
Дизајн: Милан Јанић

Издавачи: Природњачки музеј, Београд и Српска академија наука и уметности, Београд

Штампа: ЈП „Службени гласник“, Београд

Обим 143 странице, формат 20x24, меки повез, 111 фотографија у боји, 2 монохромне фотографије и 4 цртежа, тираж 500 примерака. Текстови на српском језику, ћирилица осим научних назива биљака и животиња (латиница).

Публикација „Дрво или живот сам“ штампана је поводом истоимене изложбе коју је Природњачки музеј реализовао у Галерији Српске академије наука и уметности (видети приказ изложбе у поглављу: Музеј на изложби, Изложба у Галерији САНУ). Међутим, по концепцији садржаја, приступу и начину обраде великог броја разноврсних тема, представља независни, комплексни и заокружени приказ дрвета. Чине је научнопопуларни текстови који се из различитих аспеката баве дрветом на шири и донекле другачији начин него што је то било могуће на самој изложби, и стога њена актуелност није престала завршетком изложбе. Текстова је написало шеснаест стручњака из ботанике и других фундаменталних и примењених биолошких области: кустоси Природњачког музеја и професори Универзитета у Београду, као и један ботаничар и један орнитолог/природњак у пензији. Намењена је широкој

Предња корица публикације

публици, али може да послужи и као занимљива допунска литература за ученике средњих школа и студенте одговарајућих факултета.

Прича о најзначајнијем живом бићу на копну и једном од најуспешнијих на Земљи, почиње већ на корици публикације надахнутим графичким приказом пресека дрвета у чијем се средишту, као симбол живота и извор живота, налази зелено срце. Мото публикације (и изложбе) садржи исту симболику, али исказану речима које се приписују Буди: „Дрво јесте чудесно биће: заклања, храни, греје и штити сва остала бића. Пружиће хладовину чак и оном ко на њега замахне секиром.“

На овој симболици, која се уклапа у концепцију приказа дрвета, заснована је и структура публикације коју тематски чине поглавља: Дрво, са текстовима о дрвету као самосталном живом организму, Или живот сам, у коме је дрво приказано као услов живота других бића, и Дрво и живот са текстом о исконској и нераскидивој вези човека и дрвета у свим областима његовог живота, од постанка људске цивилизације до данас.

Странице из поглавља Дрво

Текстови у првом поглављу показују дрво у свој његовој изузетности, успешности и величанствености, а говоре о настанку и еволуцији дрвета, великој разноврсности облика и грађе листова, живим фосилима, односно веома старим дрвенастим врстама које живе и данас, о еволуцији балканских четинара, врстама које су доспеле са других континената, и о врстама значајним за медицину и фармацију. У овом делу се говори и о шуми као услову настанка и опстанка живота на копну, о шумовитости Србије у прошлости и данас, и о саставу, структури и стању савремених шума у Србији.

У другом поглављу се приказује структурна и функционална сложеност природе, као и узајамност и тесна повезаност живих бића, што и омогућава непрекидни процес кружења материје и континуирано одржавање феномена живота на Земљи. Ово поглавље обухвата текстове о нераскидивим везама дрвета са другим живим бићима као што су гљиве, маховине, инсекти, водоземци, птице и сисари, којима је оно извор хране, склониште или станиште. У завршном

Странице из поглавља
Или живот сам

тексту се говори о кругу живота и смрти дрвета, односно да оно никада не умире већ материје из његових ткива представљају основу за почетак новог циклуса живота.

Треће поглавље садржи само један надахнути и занимљив текст о дрвету као о појави или елементу који прати, подржава и помаже човеку током целог његовог живота као јединки, али и као чиниоцу људске историје и цивилизације. Овде је приказана исконска, неминовна и нераскидива веза човека, односно људске цивилизације и дрвета, а посредно и веза човека и природе, и то не само у временима када је непосредније од ње зависио, већ и у садашњем савременом добу. Изнет је читав низ примера, запажања и искустава који на ненаметљив, али упечатљив начин сведоче о узајамности дрвета и човека, јер дрво није само огрев и кров над главом, оно је и цивилизацијски израз једног народа или чак људског рода.

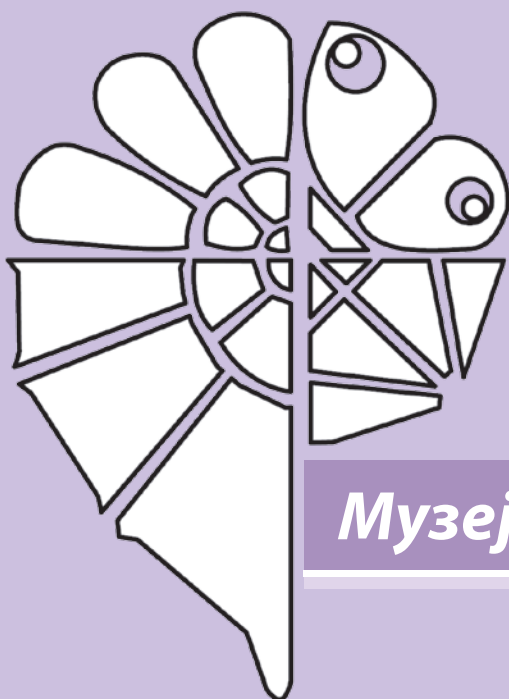
Странице из
поглавља
Дрво и живот

Текстови се заснивају на релевантним научним и стручним сазнањима, али су написани занимљиво, једноставним и приступачним језиком, тако да су лако разумљиви и за читаоце који немају биолошко образовање. У погледу изабраних тема, садржаја и квалитета текстови су на завидном нивоу. Иако их

је написало шеснаест аутора, различитих по научној проблематици којом се баве и по приступу у обради својих тема, текстови су концепцијски, стилски и језички усклађени искусном уредничком обрадом Олге Васић. На предњој корици украшена логом изложбе, публикација је такође богато илустрована великим бројем фотографија у боји, највећим делом наменски снимљених у Србији, на Балкану, у Лондону и Тунису, које су дизајнерски вешто уклопљене тако да имају не само функцију илустровања и визуелизације текстова, већ је чине и естетки привлачном.

Олга Васић

Музеј у јавности

Галерију Природњачког музеја обишло је је око 4300 посетилаца те ноћи

Вредне домаћице Косјерића публици су представиле своје рукотворине

Галерија Природњачког музеја на Калемегдану у Ноћи музеја између 19. и 20. маја 2012. године отворила је и ове године врата бројним посетиоцима. Галерија је у деветој по реду Ноћи музеја била веома посећено место због атрактивне изложбе **6 НОГУ** и пратећег програма те ноћи.

Музеј је том приликом угостио Туристичку организацију Косјерић, која је представила свој програм под називом „Одморите се у Скавцима“. Косјерић је најсевернија општина Златиборског округа која је позната по богатству биљног и животињског света, културно историјским споменицима, здравој и укусној храни, а изнад свега гостољубивим домаћинима.

Кроз изложбу фотографија природних предела овог краја, дегустацију домаће хране и песму певачке групе удружења пензионерки из Косјерића, представљене су природне лепоте Западне Србије и Косјерића. У Зеленом салону Галерије музеја представљене су и фо-

Певачка група
Удружења пензионерки из Косјерића

Домаћа трпеза Косијерића,
а куриозитет су печени скакавци

тографије природних лепота Косјерића и околних села, као и рукотворине вредних домаћица тог краја.

Посетиоци су могли да открију да ли је село Скакавци из Косјерића добило назив по водопаду тог краја или по инсектима који тамо живе. Аутори идејног и техничког концепта девете Ноћи музеја били су Славко Спасић, Александра Савић и Александар Стојановић. Као и сваке године, и ове ноћи Галерију музеја обишло је око 4300 посетилаца.

Александра Савић

ДАНИ ЕВРОПСКЕ БАШТИНЕ 2012. - МУЗЕЈ КАО СЛИКА СВЕТА

Детаљ са сајма Лорист у Новом Саду

Природњачки музеј је темом „Даривање и задужбинарство“ учествовао на манифестацији „Дани европске баштине“ 2012. у оквиру Новосадског сајма лова и риболова Лорист, од 25. до 30. септембра 2012. Музеј је својом поставком *Музеј као слика света* подсетио на људе који су свом народу оставили вредне ловачке предмете сакупљене током дугогодишњих путовања на необична и егзотична места у 17. и 18. веку.

Међу њима су били пустилови Емил Талијан, Балинт Фернбах, Арсен Дамашкин и Оскар Војнић, али и страствени

ловац - Јосип Броз Тито. Њихове неприказане збирке трофеја и драгоцености из ловачких соба представљене су овом изложбом на сајму ЛОРИСТ у Новом Саду.

Ову изложбу су заједнички реализовали Природњачки музеј у Београду, Студио за таксидермију *Бели ловац* из Сремских Карловаца, Градски музеј Суботица,

Годишњак Природњачког музеја

Титови ловачки трофеји

Организатори сајма и Славко Спасић,
директор Природњачког музеја
(у средини)

Музеј историје Југославије, Департман за географију, туризам и хотелијерство
ПМФ-а у Новом Саду и Новосадски сајам. Аутор поставке испред Природњачког
музеја био је Славко Спасић.

Ексклузивно –
Титова ловачка опрема

Славко Спасић говори на трибини
о ђачком туризму, у оквиру сајма Лорист
Музеј у јавности

16. ЕВРОПСКА НОЋ СЛЕПИХ МИШЕВА У ПРИРОДЊАЧКОМ МУЗЕЈУ У БЕОГРАДУ И У МУЗЕЈУ КРАЈИНЕ У НЕГОТИНУ

Милан Пауновић публици представља нове податке о слепим мишевима

Природњачки музеј је и ове године крајем септембра 2012. традиционално обележио манифестацију *Ноћ слепих мишева*. На Великом Равелину поред Галерије на Калемегдану, стручњаци Природњачког музеја (мр Милан Пауновић) и Друштва за очување дивљих животиња „Мустела“ (Ивана Будински и Бранко Карапанца) путем занимљивих предавања представили су нове податке о овим летећим сисарима, али и занимљивости о белорубим слепим мишићима, Бебиши и другима, које негују у музеју док их не врате у природу.

Публика је веома заинтересовано пратила тему, али и учествовала бројним питањима: о екологији и физиологији слепих мишева, као и шта учинити са слепим мишем када уђе у наш животни простор.

На самом крају, по већ устаљеном обичају, млади сарадници публици су приказали живе слепе мишеве, које су посетиоци могли да фотографису, па и додирну.

16. јубиларној европској ноћи слепих мишева ове године у Галерији присуствовало је око 350 посетилаца, међу којима је било највише деце, што говори о популарности наших крилатих комшија, као и о великом интересовању јавности за њихов начин живота.

Манифестација је са истим програмом 5. октобра 2012. одржана и у Неготину, на дворишној позорници Музеја Крајине. Манифестација је била веома посећена и у Неготину, а највише интересовања је изазвала међу неготинским основцима и средњошколцима.

Јелена Јовановић држи патуљастог слепог миша у руци

Бранко Карапанџа
показује деци крило слепог миша

Ова манифестација је у Неготину
изазвала велику пажњу међу најмлађима
(на слици Бранко Карапанџа)

ПРИРОДЊАЧКИ МУЗЕЈ НА МАМУТ ФЕСТУ У КИКИНДИ

У оквиру традиционалне манифестације „Мамут фест“ у Народном музеју у Кикинди 07. септембра 2012. године отворене су две изложбе Природњачког музеја: „Рибе јужног Јадрана“ и „Додирнимо природу“. Уз програм којим Народни музеј Кикинда обележава вредно палеонтолошко откриће скелета мамута, познатијег као Кика, посетиоци су имали прилику да учествују у интерактивној изложби „Додирнимо природу“ на којој су уклоњене све границе између њих и експоната.

Изложбом „Рибе јужног Јадрана“ представљена је богата ихтиофауна наших простора,

Музеј у јавности

Дубравка Мићковић,
ауторка изложбе „Рибе Јужног Јадрана“
говори на отварању изложбе
у оквиру Мамут Феста

Гордана Јовановић, једна од аутора изложбе „Додирнимо природу“ поздравља госте у име Природњачког музеја. На слици поред: Лидија Милашиновић, директорка Музеја у Кикинди и Славко Спасић, директор Природњачког музеја

међу којима су посебно атрактивни експонати разних врста ајкула. На отварању, присутнима су се поред аутора изложби, Дубравке Мићковић и мр Гордане Јовановић, обратили и Лидија Милашиновић, директор Народног музеја Кикинда и Славко Спасић, директор Природњачког музеја. Изложбе је отворио Саво Добранић, председник општине Кикинда.

Публика на отварању „Мамут festa“

Изложба „Рибе јужног Јадрана“ у оквиру „Мамут festa“

ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ „МУЗЕЈИ У ЈАВНОСТИ, ЈАВНОСТ У МУЗЕЈИМА“

На промоцији су говорили (с лева надесно): Славко Спасић, мр Мила Карас, проф. др Мирјана Глигоријевић, Наташа Павловић Бујас и Александра Савић

У Београду, у Заводу за проучавање културног развитака, 14. децембра 2012. године одржана је промоција књиге „Музеји у јавности, јавност у музејима; музејски ПР – савремени приступи“ аутора Александре Савић, вишег кустоса Природњачког музеја.

На промоцији су говорили: Славко Спасић, директор Природњачког музеја, рецензенти проф. др Мирјана Глигоријевић, Економски факултет у Београду и мр Мила Карас, музејски саветник Природњачког музеја, Наташа Павловић

Промоција је одржана у простору Завода за проучавање културног развитака у Београду

Музеј у јавности

Публика на промоцији

Публикација је рађена у суиздању Завода за уџбенике и Прородњачког музеја у Београду

Бујас, директорка Blumen Group и представник Друштва Србије за односе с јавношћу и ауторка, Александра Савић.

Публикација је веома позитивно оцењена као корисно и потребно штиво не само почетницима у музејима и институцијама културе, већ и запосленима на пословима односа с јавношћу, управо због афирмације те струке. Истакнут је и значај прегледа из области музеологије, савремене улоге музеја у друштву, али и маркетинга, метода истраживања публике, као и бројних примера из праксе.

Промоција је окупила бројне стручњаке из области односа с јавношћу, музејске колеге као и новинаре. Публикацију су подржали: Министарство културе и информисања Републике Србије, Музејско друштво Србије, Национални комитет ИКОМ Србија и Друштво Србије за односе с јавношћу. Публикацију су објавили Завод за уџбенике и Природњачки музеј у Београду 2012. године.

ПРИРОДЊАЧКИ МУЗЕЈ НА САЈМУ КЊИГА

Штанд Природњачког музеја на Сајму књига

Природњачки музеј је током октобра 2012. године био учесник на 57. међународном сајму књига са својим актуелним издањима и мини поставком изложбе. Музеј је овом приликом представио шест нових наслова у оквиру свог издавачког опуса:

- *Како је Земља оживела или кратка прича о пола милијарде година*, аутора др Десе Ђорђевић Милутиновић и Сање Алабурић;
- *6 ногу*, аутора Милоша Јовића;
- *Хетеронтера*, аутора Љиљане Протић;

- *Српско језеро*, аутора Гордане Јовановић, у суиздању са Народним музејом у Крушевцу;
- *Процена диверзитета коровске флоре Србије*, аутора Марка Несторовића и Бранка Константиновића
- *Музеји у јавности, јавност у музејима, музејски ПР – савремени приступи*, аутора Александре Савић, у суиздању са Заводом за уџбенике.

Поред сајамског попушта, Природњачки музеј је припремио додатно изненађење. Уз сваку купљену публикацију у издању Природњачког музеја посетиоци су добијали и **поклон улазницу** за Галерију музеја на Калемегдану.

Мини поставка је изазвала велику пажњу

ECOFAIR 2012.

У оквиру 9. међународног сајма заштите животне средине ECOFair, од 10. до 12. октобра 2012. представио се и Природњачки музеј у Београду. Учесници ове манифестације представили су оптимална решења заштите животне средине у разним областима привређивања, заштите природе и управљања природним ресурсима, уз промоцију едукативних програма за очување животне средине и природе. Једна од основних делатности Природњачког музеја је презентација покретних културних добара из природе. Истовремено, кроз приказ био и гео диверзитета Србије, Природњачки музеј својим активностима кроз публикације, предавања, трибине и изложбе даје трајни допринос подизању свести грађана о важности заштите и унапређења животне средине.

Штанд Природњачког музеја на сајму ECOFair, (на слици Миодраг Јовановић).

Детаљ са штанда -
Дабар из наших крајева

Публикације музеја на штанду

У ГОСТИМА

ПРИРОДЊАЧКИ МУЗЕЈ ГОСТ БЕОГРАДСКЕ ЕКО-ШКОЛЕ У МЛАДЕНОВЦУ

Александра Савић учесницима београдске еко – школе
представља Природњачки музеј

На позив **Београдске еко-школе** 11. јануара 2012. године, запослени Природњачког музеја Александра Савић, виши кустос и Јелена Јовановић, сарадник, одржале су интересантна и сликовита предавања полазницима школе, ученицима трећег разреда Младеновачке гимназије.

Јелена Јовановић изазвала је велику пажњу предавањем о слепим мишевима

Александра Савић представила је гимназијалцима делатност Природњачког музеја, његове програме, садржаје и активности, као и концепт Збирке аутохтоног воћа.

Јелена Јовановић ученицима је представила начин живота слепих мишева, као и концепт Збирке сисара.

Полазници Београдске еко-школе су са пажњом пратили предавања и показали су велико интересовање за активности и садржаје музеја, као и за еколошки концепт очувања природе.

МУЗЕЈ - ГОСТ МАНИФЕСТАЦИЈЕ ОКТОБАРСКО ЗВОНЦЕ У ЛАЗАРЕВЦУ

Александра Савић
ученицима лазаревачке основне школе
„Дуле Караклајић“ говори о значају
аутохтоних sorti воћа нашег подручја

Ова школска манифестација је радо посећена

На позив запослених основне школе Дуле Караклајић у Лазаревцу, Александра Савић, виши кустос музеја, учествовала је у традиционалној школској манифестацији „Октобарско звонце“ у оквиру које је основцима школе представила делатност Природњачког музеја, његове програме, садржаје и активности, али и концепт Збирке аутохтоног воћа, са посебним освртом на значај нашег домаћег воћа које одувек расте на нашим просторима и представља здраву храну.

ОБЕЛЕЖЕН ДАН ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ У ОПШТИНИ ЗВЕЗДАРА

Дан особа са инвалидитетом посетила је и принцеза Катарина

Поводом Дана особа са инвалидитетом, Природњачки музеј је учествовао у манифестацији **Звуци и речи из срца**, којом је Градска општина Звездара обележила овај дан у Установи културе „Вук“ 3. децембра 2012. године.

Присутни су позвани да бесплатно посете Природњачки музеј и његове програме

Хор из дома „Срце“ из Јабуге код Панчева извео је музичке нумере од духовне до реп музике, хор УТЛОСС-а певао је незваничну химну маргинализованих група „Не ругај се“ праћену знаковним језиком, а бројној публици обратили су се председник ГО Звездара Едип Шерифов и принцеза Катарина, уз представљање пројекта оснаживања ОСИ „Укључи се“ Фондације престолонаследника Александра.

У манифестацији су учествовали и рецитаторка Гордана Дакић из Удружења за помоћ МНРО Звездара, Борис Малешевић из Параолимпијског савеза Србије и Данијела Јовановић, првакиња у бициклизму, који су позвали присутне да се окрену спорту. Наступио је и оперски певач Александар Стефан Радишић, док је Александра Савић, кустос Природњачког музеја, представила музеј и његове активности и позвала присутне да бесплатно посете текућу изложбу.

РАДИОНИЦЕ

РАДИОНИЦА „УПОЗНАЈ ПРИРОДЊАЧКИ МУЗЕЈ“

Малишани и васпитачи из вртића „Мића и Аћим“ током јула 2012. године учествовали су у радионици под називом „Упознај Природњачки музеј“, аутора Соње Срејић.

Кустос палеозоолог Сања Алабурић, малишане је овом приликом провела кроз своју збирку и испричала им причу о животињама Великог леденог доба.

Милош Јовић, кустос ентомолог, деци је представио инсекте цртајући заједно са њима делове тела код инсеката. Деца су се уживела у радионицу, а један од малишана је на стомаку инсекта нацртао чак и пупак. Мали учесници ове радиони-

Час цртања инсеката
са Милошем Јовићем

це имали су несвакидашњу прилику да уживо виде младунце слепих мишева, које им је показала Јелена Јовановић. Малишани су били одушевљени својим једнодневним музејским искуством.

Соња Срејић

Јелена Јовановић малишанима показује младунце слепог миша

Сања Алабурић малишанима показује фосил зуба мамута

РАДИОНИЦА „ТЕРЕН КАРАЂОРЂЕВ ПАРК“

Током марта 2012. године за децу предшколске групе вртића „Мића и Аћим“ организована је едукативна радионица „Терен Карађорђевог парк“ аутора Соње Срејић.

Соња Срејић малишанима показује биљку „хоћу – нећу“ у Карађорђевог парку

Годишњак Природњачког музеја

Малишани „наоружани“ лупама, лопатицама, пинцетом и маказама истраживали су природу Карађорђевог парка. Том приликом деца су се ближе упознала са биљкама (хоћу–нећу, маслачак) и инсектима (стенице и мрави) који их окружују.

Соња Срејић

РАДИОНИЦА „ОРИЈЕНТИРИНГ“

Вила и Пан са својим екипама

У месецу октобру, у дворишту вртића „Мића и Аћим“ на Врачару, реализована је креативна радионица „Оријентиринг“, аутора Соње Срејић.

Малишани овог вртића, прави мали истраживачи, подељени у четири групе, тражили су на мапи пет „контролних тачака“ које су их водиле до скривеног предмета. На свакој контролној тачки, да би је освојили и добили заставицу, морали су тачно да одговоре на постављену загонетку о птицама.

Радионицу су улепшали вила Ана Ковачевић и пан Милош Јовић који су као капитени пратили своје екипе и штоперицом мерили време. У радионици су учествовали и Тања Ћирић, која је помагала капитенима екипа да се што боље снађу у простору, као и Јелена Јаковљев и Марија Радојевић које су фотографисале ову занимљиво осмишљену радионицу. Васпитачице вртића су читале текст.

Малишани који су освојили прва два места добили су по један модел диносауруса на точкићима и диплому, а екипе које су одмах после прве стигле до скриеног пужа, добиле су шкољку и диплому.

Соња Срејић

Пан Милош са својом екипом

Тражили су, тражили, па су и нашли

Вила Ана помаже својој екипи

Договор капитена са екипом

Мали учесници показују своје освојене поене

У простору вртића „Мића и Аћим“, у августу 2012. године, организован је квиз „Мозгалица“, аутора Соње Срејић. Подељени у две екипе „Киклопа“ и „Пегаза“, малишани су одговарали на питања из природе. Сазнања о природи стекли су на претходним радионицама одржаним у Музеју.

Победила је екипа „Пегаза“ са освојеним 31 бодом!

РАДИОНИЦА „ЦРТАЈМО ИНСЕКТЕ“

Радионица „Цртајмо инсекте“ аутора Драгане Вучићевић била је намењена деци млађег школског и предшколског узраста, а реализована је за време изложбе 6 ногу. На овој радионици деца су фломастерима цртала изложене моделе инсеката слушајући причу о инсектима и анегдоте из њиховог живота. Посебно занимљиве биле су приче о мравима, бубамари и пчелама. Поред изразитог

талента за цртање, који су поједина деца показала, треба поменути и знање о инсектима које поседују. То је била и прилика да се деца ослободе страха од појединих инсеката.

Драгана Вучићевић малим учесницима објашњава правила радионице

Ове „бубе“ су сјајне за цртање

РАДИОНИЦА „ЧОВЕК И ПРИРОДА“ НА НЕМАЧКОМ ЈЕЗИКУ

Радионица „Човек и природа“ аутора Драгане Вучићевић одржана је са професором немачког језика (име_) и групом деце. Деца су у Зеленом салону Галерије музеја посматрала награђене фотографије Конкурса за најлепшу фотографију на тему природе, и описивала на немачком језику оно што виде на одабраној фотографији. У овој радионици обједињене су теме екологије и одрживог развоја, али и вежбање немачког језика.

Драгана Вучићевић и полазници радионице

Причаоница „И причам ти причу“ реализована је са децом различитог узраста у тематском оквиру изложбе *6 ногу*. Деца су описивала своја искуства са инсектима (убод осе, мољац који је упропастио омиљени џемпер, бубе које су видели на селу, биљне ваши, мрави...) Посебно је интересантан закључак, који су деца самостално извела, да и инсекти које не волимо и које сматрамо штетним имају своје место у природи и да је добро што постоје.

ПРОЛЕЋНА РАДИОНИЦА ШПАНСКОГ ЈЕЗИКА „ИНСЕКТИ ОСВАЈАЧИ“

Забавно је бојити инсекте

Природњачки музеј је у сарадњи са младим професоркама шпанског језика, чланицама Друштва хиспаниста, одржао креативну радионицу „Инсекти освајачи“ у недељу, 3. јуна 2012. године у Галерији на Калемегдану.

Мали полазници радионице, узраста 6 до 10 година, имали су прилику да науче основне појмове о свету инсеката на изложби „6 ногу“, о шпанском освајању Новог света, да се друже, цртају и боје инсекте, али и да уче како се на шпанском језику каже комарац, богомољка, биљна ваш или лептир. Радионицу је похађало 15 малишана. Радионицу су реализовале Анита Дервишовски, чланица Методолошке секције Друштва хиспаниста и Александра Савић из Природњачког музеја.

Не бојимо се скакаваца

На „фланелограму“ састављамо делове инсеката

Учесници и организатори радионице поред Галерије на Калемегдану

ЕКСКЛУЗИВНО

ПРВА ДАМА СРБИЈЕ, ГОСПОЋА ДРАГИЦА НИКОЛИЋ, У ПОСЕТИ ПРИРОДЊАЧКОМ МУЗЕЈУ

Прва дама Србије, госпођа Драгица Николић, посетила је Природњачки музеј у Београду крајем октобра 2012. године. Том приликом госпођа Николић упознала је Славка Спасића, директора Природњачког музеја и његове сараднике.

Госпођа Николић обишла је музеј и упознала се са са богатим фондусом експоната које Природњачки музеј чува, међу којима су збирке: инсеката, риба, сисара, птица, минерала, збирка крупних квартарних сисара. Госпођа Николић

Госпођа Драгица Николић у разговору са Славком Спасићем, директором музеја и Душицом Ивић, начелником рачуноводства.

У разговору са стручњацима Геолошког сектора: др Зораном Марковићем и Милошем Миливојевићем. Разговору присуствује и директор музеја, Славко Спасић

Дубравка Мићковић, руководица Збирке риба, показује госпођи Николић примерке најатрактивнијих експоната музеја

обишла је и Библиотеку музеја, познату по великом броју раритета и старих издања, Бизонаријум у дворишту музеја као и Генерални хербаријум Балканског полуострва.

Господин Славко Спасић изнео је низ проблема са којима се Природњачки музеј суочава већ дуги низ година, а један од највећих је недостатак простора за збирке и сталну поставку. Госпођа Николић је истакла да ће уложити труд да помогне музеју да прошири свој простор и на тај начин реши вишедеценијски проблем.

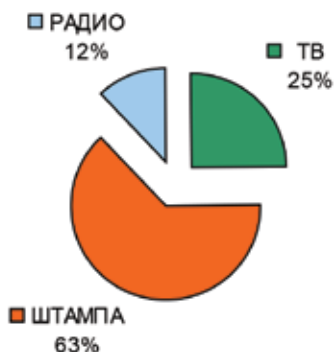
Др Марјан Никетић супруги
Председника представља Генерални
хербаријум Балканског полуострва

МУЗЕЈ У МЕДИЈИМА

Укупно медијско појављивање Природњачког музеја на основу електронске базе медијских података, у периоду јануар–децембар 2011. године износи 338 прилога у штампаним и електронским медијима (штампа, телевизија, интернет портали). У штампаним медијима било је 214 прилога, на телевизији и интернет порталима 84 прилога, док је према евиденцији било око 40 радио прилога.

2011. година	Укупно	Телевизија и тв портали	Штампа	Радио
Медијско појављивање музеја	338	84	214	40

Укупна медијска заступљеност музеја према врсти медија

Процентуална заступљеност медијског учешћа музеја
у 2011. према врсти медија

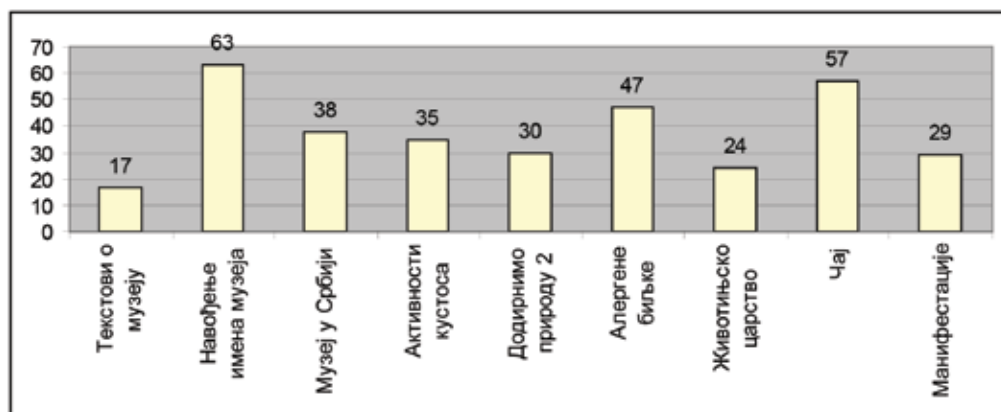
Природњачки музеј је током 2011. године био медијски веома присутан. Велики број прилога посвећен је програмима и активностима музеја и објављен у најчитанијим дневним новинама као што су: Блиц, Вечерње новости, Политика, Данас, Прес, Правда, 24 сата, Глас јавности и др. Ови подаци односе се на независне документоване текстове о програмима музеја. Текстови су позитивног тонаитета са бројним фотографијама.

Заступљеност музеја у недељним, двонедељним и месечним часописима током 2011. године је такође велика. Магазини Лиса, Вива, Касавива, Нин, Привредни преглед, Просветни преглед, Стил, Град, Yellow cab, Мама, Базар, Економист, Илустрована политика, Политикин забавник и др. објављују информације о програмима музеја.

ТЕЛЕВИЗИЈСКИ И РАДИО ПРИЛОЗИ

Природњачки музеј је у оквиру телевизијског програма био заступљен према минутажи више од 230 минута у најгледанијим програмима националних телевизија: и то на РТС-у, Студију Б, ТВ Авали, Б92, Првој српској телевизији, Тв Коперникусу и другим телевизијским каналима. Музеј је остварио учешће и у програмима бројних радио станица као што су: Студио Б, Радио Београд Први и Други програм, Радио 202 и другим радио станицама у Београду и Србији.

Александра Савић

Графичко представљање медијске заступљености музеја у 2012. према активностима

- Велико медијско учешће музеја је резултат континуираних проактивних односа с медијима, према врсти програма.
- Медији прате догађања у Природњачком музеју у складу са својим могућностима.
- Медијска заступљеност музеја је нешто већа од прошлогодишње медијске заступљености. Томе доприноси сарадња музеја на другим пројектима: Свилајнац, Виминацијум, али и појединачне активности кустоса. Прилози о музеју су квалитетни и добро ислустровани.
- Музеј је током 2012. године био највише медијски експониран у најгледанијим емисијама РТС 1 (Јутарњи програм, Београдска хроника, Контекст 21 и др).
- Сви медијски прилози су позитивне или неутралне конотације.
- Постоји велика комерцијална вредност медијског појављивања, које је било бесплатно као резултат ПР активности.

Mamuti iz Viminacijuma - svetska atrakcija

Arheološki lokalitet Viminacijum kod Kostolca preokupao je pažnju svetske javnosti otkrićem kostiju mamuta. Tu su 2009. godine otkrivene kosti ženke mamuta nazvane Vika. Pre dve sedmice arheolozi su na potpisnom kopu kostolca pronašli kosti mamuta mlađeg od Vike, koji najverovatnije potiče iz gornjeg pleistocena. Potom su otkriveni delovi i skeleta pet ili šest mamuta, takođe mlađih od Vike.

Saradnja Prirodnjakog muzeja i Galerije SANU Sve o životu drveća na izložbi

U Galeriji SANU, u Beogradu, otvorena je izložba "Sve o životu drveća" u saradnji sa Prirodnjakom muzejom. Izložba prikazuje razne vrste drveća i njihovu ulogu u ekosistemu. Posetioци mogu videti i rekonstrukciju drvenih konstrukcija iz prošlosti.

MUZEJSKA RIZNICA

U GALERIJU opštine Bratunac danas će biti otvorena izložba "Iz riznice biblioteka Prirodnjakog muzeja". Autori izložbe mr Marina Mihaljević i mr Tanja Tihomir žele da ovom izložbom privuku posetioce. Izložba će biti otvorena do 15. oktobra. U izložbi su prikazane razne vrste životinja i biljaka iz riznice biblioteka.

Izložba uz Brajevo pismo

U Muzeju Srema u Sremskoj Mitrovici u ponedeljak, 15. oktobra otvorena je putujuća izložba Prirodnjakog muzeja iz Beograda "Dodirni prirodu". U izložbi su prikazane razne vrste životinja i biljaka.

Sest nogu

Da li volite insekte? Platinu ili srebrnu izložbu "Sest nogu" autora Miroslava Jovica, kustosica entomološkog muzeja, možete videti u Galeriji SANU. Izložba prikazuje razne vrste insekata i njihovu ulogu u ekosistemu.

IZLOŽBA

SRPSKO JEZERO
Nova izložba beogradskog Prirodnjakog muzeja u Narodnom muzeju Kruševac je neobična prita od pre oko 16 miliona godina o jezeru koje je na terenu Srbije postojalo pre nego što su ga preplavile vode Paranskog mora. Ovom izložbom posetioци mogu da sagledaju svet jezerskih fosila, organizme mikroskopske veličine kao što su školjčasti račići, zatim raznovrsne mekušce i ribe koje su ikoljaski rađali, zatim Srbiji, kao i krokodile nađene u dolini Morave u okolini Popovca. Izložba Srpsko jezero biće otvorena do avgusta.

PTICE

VIŠEVO - U galeriji Narodnog muzeja otvorena je izložba "Ptice", na kojoj su prikazane razne vrste ptica. Izložba je otvorena do 15. oktobra. U izložbi su prikazane razne vrste ptica i njihova uloga u ekosistemu.

Više od 400 vrsta životinja prikazano je na izložbi "Ptice". U izložbi su prikazane razne vrste ptica i njihova uloga u ekosistemu.

Grabljivice najugroženije

Grabljivice su najugroženije životinje u Srbiji. U izložbi su prikazane razne vrste grabljivica i njihova uloga u ekosistemu.

Spasavanje slepog miša

Spasavanje slepog miša je važan zadatak. U izložbi su prikazane razne vrste slepih miševa i njihova uloga u ekosistemu.

Uputstvo za slepog miša

Uputstvo za slepog miša je važno za njegovo preživljavanje. U izložbi su prikazane razne vrste slepih miševa i njihova uloga u ekosistemu.

Bez panike kad slepi miš uleti kroz prozor

Bez panike kad slepi miš uleti kroz prozor. U izložbi su prikazane razne vrste slepih miševa i njihova uloga u ekosistemu.

Proučavanje vilinskih koñica

Proučavanje vilinskih koñica je važno za razumevanje njihovog života. U izložbi su prikazane razne vrste vilinskih koñica i njihova uloga u ekosistemu.

HAŠE STARO VOĐE

Izložba prikazuje razne vrste ptica i njihovu ulogu u ekosistemu. Posetioци mogu videti i rekonstrukciju drvenih konstrukcija iz prošlosti.

NEOBIČNA POSTAVKA U PRIRODNIJAKOM MUZEJU

Svet viden očima insekta

Izložba prikazuje svet iz perspektive insekta. Posetioци mogu videti i rekonstrukciju drvenih konstrukcija iz prošlosti.

[illegible]

Воспитательница детского сада в селе Боровое, что в Свердловской области, рассказывает, что сейчас в деревне не осталось ни одного сельского учителя. По ее словам, все дети в селе ходят в школу, но там не хватает учителей. Поэтому, чтобы не оставлять детей без образования, родители сами начинают обучать своих детей дома. В селе Боровом, например, есть частная школа, которую ведет одна из родителей. Там учатся все дети, которые не ходят в школу. В селе Боровом, по словам воспитательницы, есть еще одна частная школа, которую ведет одна из родителей. Там учатся все дети, которые не ходят в школу.

...EKA IZ JABUČKOG RITA I RJE...

...izložba je
15. oktobra,
Muzeja Srema.
Pored ekspozicije
klasičnim
pismu kako bi se
da se upozna
naše i geološke
otvorena dr.

Izložbu u organizaciji SAGNU pod nazivom „Ja
 Beograd i galej“ otvara se danas u galeriji SAGNU
 ili Život sam“ otvara se danas u galeriji SAGNU
 biološki do 29. aprila. Izložba prikazuje dva
 umjetnika od Srbije, graditelja životne zbilje
 traji, neposredno i izravno, sklonosti i izv
 samu, autorsku izložbu. Premica je, na
 za niz drugih žvija. Vasić može izložbu
 autorsku izložbu Olge Vasić može izložbu
 jeste žučeno biće, autorsku izložbu, hrani, greje
 ja ostala bića. Prolaze ljudskim bić
 za njega zamahne sklonosti“. Ona je is
 smatra da je ove reči izgovorio Buda
 „osetio da je živo izumrlo živo biće“
 rekla da su ona i njen kolega Marjan
 izložbu spremni tri godine, skupljaju
 za izložbu na Srbiji, regionu, Grčkoj
 za izložbu na Srbiji, regionu, Grčkoj

Izložba u organizaciji Privredne zajednice Beograda i galerije SANU pod nazivom „Ja ili život sam“ otvara se danas u galeriji SANU.

trajanje od 29. aprila do 1. maja, organiziraju biološki organizmi, graditelji životne sredine, neposredno stanište, sklonište i izvor hrane, neposredno stanište. Prema rečima jedne od autorica izložbe Olge Vasić može izložbe je jeste čudesno biće: zaljubljen, hrani, greje i svi ostali bića. Pružuje blagovonju čak i na njega zamahne sekirirom". Ona je istakla da smatra da je ove reči izgovorio Buda koji je "osetio da je drvo izuzetno živo biće". "Osetio da su ona i njen kolega Marjan N. rekla da su ona i njen kolega Marjan N. izložbu spremali tri godine, skupljajući za izložbu no Štriji, regiona, Grčkoj, E. ... dodela donela

Deca iz nekadašnjih
Prirodnjački muzej
muzeja imali

U okviru tradicionalnog izdanja "Fotografije" Pošta Srbije pustila je u optičku cirkulaciju četiri serije od četiri marke sa motivima poznatih umetnika.

...иногда, когда мне не было
много лет, мне случалось переживать
такие моменты. То же, переживая, я
была и плакала, и смеялась у себя
в комнате. А теперь когда в театре
театр и спектакли, то...

[illegible][illegible][illegible]

...у нас в школе...

Детский образ жизни утратил и ку Бобан Савицкая, и сестра Анастасия Плещинская.

... "дјевојке из 'Откровења Тира'". Ево, како је било, као и сва пронађена материјала која нису била позната су јавности и 1988. издати у облику књиге у 1.000. примерака - Насим Јовановић, "Свети Сава".

М. Андрић

OVDE BILI ČAK I KROKODILI

КЛЮЧЕ
СРБИЈА: група је...

«Самое главное, чтобы дети не боялись ходить в школу, а наоборот, чтобы им хотелось туда идти», — говорит директор школы № 101 Наталья Ковалева. В школе № 101 в поселке Мухоморова в Калининском районе Калининградской области в этом году в школу пойдут 100 первоклашек. В школе № 101 в поселке Мухоморова в Калининском районе Калининградской области в этом году в школу пойдут 100 первоклашек.

Naša sfera je više od toga, stoga naša misao je istovremeno i kreativna i, osim stvaranja, ima i svoj drugi aspekt, dakle je misao, koja kroz kreativni aspekt, stvarajući misao, ima i drugi i to: misao koja misli.

Czyżby i Młodzi nie mieli nic do powiedzenia? Młodzi mają wiele do powiedzenia! Wskazują na to, na przykład, badania, które przeprowadził Instytut Edukacji Uniwersyteckiego Centrum Edukacji i Kształcenia. Wskazują one, że młodzi ludzie w Polsce nie są zadowoleni z jakości edukacji, którą otrzymują. Wskazują one, że młodzi ludzie w Polsce nie są zadowoleni z jakości edukacji, którą otrzymują. Wskazują one, że młodzi ludzie w Polsce nie są zadowoleni z jakości edukacji, którą otrzymują.

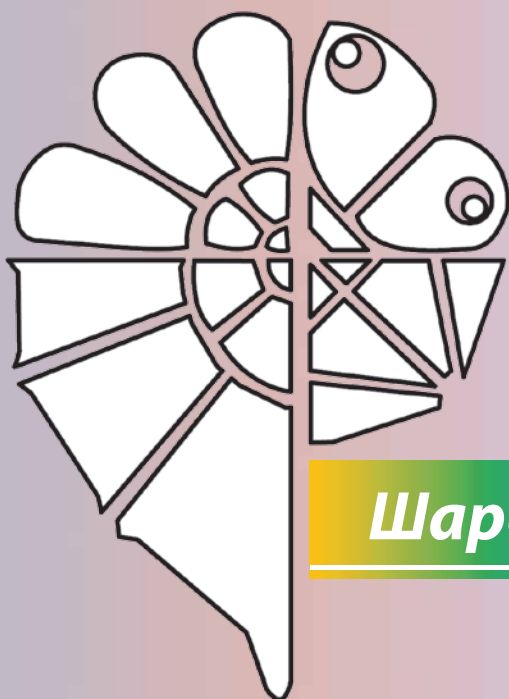
U travnju izdane su knjige o neobičnim životinjama. Najbolje poznate životinje izdane su u tri knjige: o životinjama koje žive u vodi, o životinjama koje žive na kopnenom i o životinjama koje žive u zraku. U knjizi o životinjama koje žive u zraku, na stranici 10, možete vidjeti kako izgledaju neke od životinja koje žive u zraku. U knjizi o životinjama koje žive na kopnenom, na stranici 10, možete vidjeti kako izgledaju neke od životinja koje žive na kopnenom. U knjizi o životinjama koje žive u vodi, na stranici 10, možete vidjeti kako izgledaju neke od životinja koje žive u vodi.

Noć slepih Evropska noć slepih...
Galerije Prirodnjake... sa...
Galerije upoznaju sa...
Zbog povećanog interes...
...veoma zainteres...
...dobro st...

...dij je da se građani pošt...
...koji imaju veoma lošu reputa...
...miševa u gradu ove napastima", i kako da se os...
...se "nose sa ovim napastima" i odnosu sa ljudima, navod...
...svom načinu života i odnosu sa ljudima, navod...
...kog muzeja, ekologiji, fiziologiji, odn...
...biologiji, ekologiji, fiziologiji, odn...
...Evropi.

[illegible][illegible]

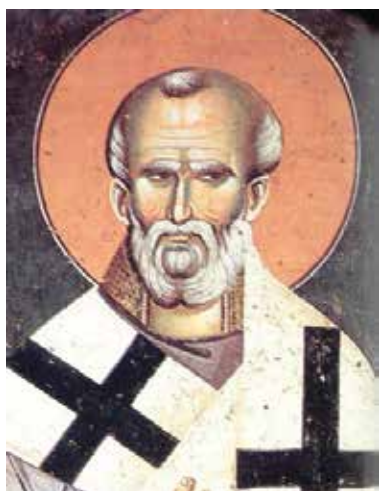
Шарена страна

СЛАВА СВЕТИ НИКОЛА И ДАН ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

Као и сваке године и ове смо 19. децембра прославили музејску славу Свети Никола као и Дан Природњачког музеја.

Никољдан се у Природњачком музеју слави и као дан када се 1895. године основао Музеј Српске Земље, данашњи Природњачки музеј.

Свети Никола, Никола Мирликијски (грч. Νικόλαος — *Николаос*; око 270 — 6. децембар 343), познат и као Свети Никола Чудотворац, био је епископ Мира Ликијске у Малој Азији (тада Римско царство, данашња Турска).

Свети Никола, фреска из Цркве светих апостола, манастир Пећка патријаршија, настала око 1300. године

НОВА ГОДИНА

Колегама и пријатељима
пожелели смо Срећну Нову 2013.
честитком коју су дизајнирали
Бора Милићевић и Предраг Илић

Било је весело и забавно. Мађионичар Игор је показао нове трикове, а Деда Мраз поделио пакетиће.

Ове године у новогодишњем програму веома успешно су се опробали и аматери.

Борис Иванчевић, Марко Раковић и Дубравка Мићковић увежбавају своје улоге.

За добро расположење и веселу атмосферу одговорни су „наши мали природњаци“:
Тиса, Вид, Петар, Исидора, Марта, Брано, Дарко, Лука и Уна.

- По чему ћемо увек препознати
пастрмку?

Матија: По пегикама!

- Шта си ми малопре рекао за своју маму?

Матија: Моја мама има пегике!

- Колико има пегика?

Матија: Три!

- Па да ли је она пастрмка?

Матија: Није!

- Па шта је она?

Матија: Људска мајка!

Матија (4 године)

Како се зове специјалитет
који се прави од икре?

Рибља чорба!

ОШ Коста Трифковић, Нови Сад

**Коју рибу волиш
да једеш?**

Кломпил.

Дете из предшколске
установе АБЦ Јуниор

**Шта је то равнотежа?
Равнотежа је кад је равно.**

Маша (5 година)

**Пирана једном
у години пости!**

ОШ Трива Лаћевић,
Сремска Митровица

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

502 / 504

ГОДИШЊАК / Природњачки музеј у Београду
= Natural History Museum in Belgrade ;
главни уредник Славко Спасић . - 2007 - . -
Београд : Природњачки музеј, 2008 - (Београд
: ДМД) . - 24 cm

Годишње

ISSN 1820 - 8231 = (Природњачки музеј у Београду)

COBISS . SR - ID 148763660

Природњачки музеј у Београду
Natural History Museum in Belgrade

Република Србија
Министарство културе, информисања
и информационог друштва

ISSN 1820-8231

